

פתרון מורחב חלק מהותי – מועד יוני 24

1. רונן משמש עד כה בהתנדבות כנאמן בנאמנות שנוצרה על פי כתב הקדש. לטענתו, מילוי תפקידו מצריך ממנו השקעת זמן רב, ולפיכך הוא מבקש לקבל שכר בעד תפקיד זה.

מה הדין לעניין קביעת שכר לרונן ולערעור על החלטה זו?

- א. החלטה תינתן על ידי רשם ההקדשות, והערעור על החלטתו בזכות לבית משפט השלום.
- ב. החלטה תינתן על ידי רשם ההקדשות, והערעור על החלטתו ברשות לבית משפט השלום.
- ג. החלטה תינתן על ידי בית המשפט המחוזי, והערעור על החלטתו בזכות לבית המשפט העליון.
- ד. **החלטה תינתן על ידי בית המשפט המחוזי, והערעור על החלטתו ברשות לבית המשפט העליון.**

סעיפים 8, 37, 38 לחוק הנאמנות, התשל"ט-1979

שכר והוצאות

8. (א) נאמן אינו זכאי לשכר בעד מילוי תפקידו, זולת אם מילויים היה מעיסוקיו; אולם רשאי בית המשפט להקציב לו שכר, אם ראה שהדבר מתחייב מהיקף תפקידו כנאמן.
(ב) נאמן זכאי לשיפוי על הוצאות סבירות שהוציא ועל התחייבויות שהתחייב בהן באופן סביר עקב מילוי תפקידו.

(ג) נאמן רשאי להחזיר לעצמו את שכרו והוצאותיו מנכסי הנאמנות, והוא רשאי לעכבם בידו כערובה לסילוק המגיע לו לפי סעיף זה.

(ד) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות לענין שכר, גמול והחזר הוצאות שישולמו לפי סעיף זה לנאמן של הקדש ציבורי כהגדרתו בסעיף 26, לרבות הגבלות לענין תשלומים כאמור; הוראות כאמור בסעיף קטן זה יכול שייקבעו לסוגי הקדש ציבורי.

סמכות שיפוט

37. בית המשפט המוסמך לפי חוק זה – למעט הליכים לפי סעיף 31 – הוא בית המשפט המחוזי.

ערעור

38. החלטות בית המשפט לפי סעיפים 8(א), 9(א), 13(ג), 20, 21 ו-22 אינן ניתנות לערעור אלא ברשות לפי סעיף 19(ב) לחוק בתי-המשפט, תשי"ז-1957.

יישום:

רונן מבקש שכר עבור תפקידו כנאמן בהתנדבות.

שכר הנאמן: לפי סעיף 8(א), בית המשפט המחוזי רשאי להקציב לו שכר אם היקף תפקידו מצריך זאת.

סמכות שיפוט: לפי סעיף 37, הסמכות להחליט בנושא היא של בית המשפט המחוזי.

ערעור: לפי סעיף 38, ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי אפשרי רק ברשות לבית המשפט העליון.

2. בית המשפט בירושלים קבע כי חלק מכתבה של הכתב יעקב בעיתון "המנבא" מהווה לשון הרע נגד לאה. עורך העיתון הוא משה, ובעל העיתון הוא אדם פרטי ששמו יצחק.

מה הדין לגבי אחריות פלילית ואזרחית בעניין זה?

- א. יעקב, משה ויצחק יישאו כולם באחריות פלילית ואזרחית.
- ב. יעקב יישא באחריות פלילית ואזרחית, ואילו משה ויצחק יישאו רק באחריות אזרחית.
- ג. **יעקב ומשה יישאו באחריות פלילית ואזרחית, ואילו יצחק יישא רק באחריות אזרחית.**
- ד. יעקב ויצחק יישאו באחריות פלילית ואזרחית, ואילו משה יישא רק באחריות אזרחית.

סעיף 11 (א) לחוק איסור לשון הרע התשכ"ה-1965

אחריות בשל פרסום באמצעי התקשורת

11. (א) פורסמה לשון הרע באמצעי תקשורת, ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל לשון הרע, האדם שהביא את דבר לשון הרע לאמצעי התקשורת וגרם בכך לפרסומו, עורך אמצעי התקשורת ומי שהחליט בפועל על הפרסום, ובאחריות אזרחית ישא גם האחראי לאמצעי התקשורת.
 יישום:

נפרק את השאלה, ישנם שלושה אנשים מעורבים: יעקב (הכתב), משה (עורך העיתון), ויצחק (בעל העיתון).

1. יעקב (הכתב):

אחריות פלילית: יעקב, הכתב, הוא האדם שהביא את דבר לשון הרע לאמצעי התקשורת וגרם לפרסומו. לפי החוק, מי שמפרסם את לשון הרע נושא באחריות פלילית.
 אחריות אזרחית: בנוסף, החוק מטיל על המפרסם גם אחריות אזרחית על הנזק שנגרם כתוצאה מהפרסום..

2. משה (עורך העיתון):

- אחריות פלילית: משה, כעורך אמצעי התקשורת, אחראי לוודא שכל תוכן המפורסם בעיתון עומד בדרישות החוק. כיוון שהפרסום פורסם באחריותו, הוא נושא באחריות פלילית.
 - אחריות אזרחית: החוק מטיל עליו גם אחריות אזרחית כיוון שהוא היה מעורב בפועל בהחלטה לפרסם את התוכן הפוגעני.

3. יצחק (בעל העיתון):

- אחריות אזרחית: יצחק, כאחראי לאמצעי התקשורת (הבעלים), נושא באחריות אזרחית בלבד. הוא לא מעורב ישירות בפרסום או בהחלטות העריכה, ולכן לא נושא באחריות פלילית.

לכן, יעקב ומשה נושאים באחריות פלילית ואזרחית, בעוד שיצחק נושא באחריות אזרחית בלבד.

3. ארז הורשע בעבירות של שימוש ללא היתר ואי-קיום צו שיפוטי לפי סעיפים 204(א) ו-210 לחוק התכנון והבנייה, בהתאמה. בגזר דינו הושת עליו, בין היתר, עונש מאסר על תנאי של שנה, אם יעבור בתוך 3 שנים ממועד גזר הדין עבירה בניגוד לסעיף 210 לחוק התכנון והבנייה ויורשע בה "בין בתקופת התנאי ובין לאחריה" (להלן - עונש המאסר על תנאי).

אם יורשע פעם נוספת באותן עבירות - מה הדין?

- א. תמיד ניתן להפעיל את עונש המאסר על תנאי, שכן עונש זה אינו מתיישן.
- ב. **ניתן להפעיל את עונש המאסר על תנאי אם לא חלפה תקופת התיישנות העונש; מניין תקופת ההתיישנות הוא מיום תחילת תקופת התנאי.**
- ג. ניתן להפעיל את עונש המאסר על תנאי אם לא חלפה תקופת התיישנות העונש; מניין תקופת ההתיישנות הוא מיום ביצוע העבירה הנוספת.
- ד. ניתן להפעיל את עונש המאסר על תנאי אם לא חלפה תקופת התיישנות העונש; מניין תקופת ההתיישנות הוא מיום ההרשעה בעבירה הנוספת.

סעיף 10 לחוק סדר דין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982; רע"פ 1553/15 דיב עיסא נ' מדינת ישראל התיישנות ענשים [8] (תיקון מס' 87) תשע"ט-2019

10. (א) עונש שהוטל לא יתחילו בביצועו, ואם נפסק ביצועו לא ימשיכו בו, אם מיום שפסק הדין נעשה לחלוט, או מיום ההפסקה, הכל לפי המאוחר יותר, עברו –

- (1) בפשע – עשרים שנים;
- (2) בעוון – עשר שנים;
- (3) בחטא – שלוש שנים.

(תיקון מס' 87) תשע"ט-2019

(ב) אין התיישנות של העונש בעבירות שאין בהן התיישנות, כאמור בסעיף 9(ב) ו-(ב1).

(תיקון מס' 87) תשע"ט-2019

(ג) במניין התקופות האמורות בסעיף קטן (א) (1) ו-(2) לא יובאו בחשבון פרק הזמן שבו לא היה ניתן לאתר את מי שהוטל עליו העונש ופרק הזמן שבו שהה מי שהוטל עליו העונש מחוץ לישראל, בשל התחמקותו מריצוי עונשו.

פסק הדין רע"פ 1553/15 דיב עיסא נ' מדינת ישראל- עוסקת בשאלת תחולת התיישנות עונשים על עונש מאסר על תנאי.

בפסק הדין דן בית המשפט העליון בשאלה האם חלים דיני ההתיישנות על עונש המאסר על תנאי, חרף אופיו הייחודי של עונש זה, שעל פי טיבו לא יופעל אלא אם יוכח – בהליך פלילי נוסף – כי הנאשם ביצע את עבירת התנאי.

פסק הדין קבע כי סעיף 10 לחסד"פ חל על כל העונשים, בלא אבחנה ביניהם גם על מאסר על תנאי היינו, עונש מאסר מותנה מתיישן בהתאם לנקבע בסעיף 10 לחסד"פ – החל מיום תחילת תקופת הפעלת התנאי. הסיבות הרבות מנויות בפסק הדין אומר רק באמירה כללית בהחלטת בית המשפט "לו היינו מקבלים את עמדת המדינה בנסיבות המקרה הנוכחי, היינו מגיעים למסקנה שכל עוד מדובר בעבירה נמשכת, עונש המאסר המותנה אינו מתיישן לעולם. זאת, שכן לפי עמדת המדינה התיישנותו של עונש המאסר המותנה "דה-פקטו" תלויה בהתיישנות העבירה ההופכת את העונש לבר-ביצוע. לכן, כל עוד העבירה נמשכת – ניתן יהיה להפעיל את המאסר המותנה שהוטל על המבקש, מבלי שעונש זה יתיישן, ואפילו כעבור עשרות שנים.

יישום:

ניתן להפעיל את עונש המאסר על תנאי אם לא חלפה תקופת ההתיישנות של העונש. מניין תקופת ההתיישנות הוא מיום ההרשעה בעבירה הנוספת. כלומר, אם ארז יורשע פעם נוספת בעבירה בניגוד לסעיף 210, ניתן יהיה להפעיל את עונש המאסר על תנאי כל עוד לא חלפה תקופת ההתיישנות הקבועה בסעיף 10 לחסד"פ

4. האם ניתן להרשיע אדם בביצוע עבירה פלילית ללא הוכחת יסוד נפשי מסוג "מחשבה פלילית"?

- א. לא. כל הרשעה בעבירה פלילית כלשהי מחייבת יסוד נפשי של מחשבה פלילית, לכל הפחות.
- ב. כן, בעבירות מסוג "חטא" בלבד.
- ג. כן, ישנן עבירות אשר אינן מחייבות קיומה של מחשבה פלילית לצורך הרשעה.
- ד. כן, אבל רק אם מוכח כי אותו אדם היה קל דעת ונטל סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות המנויות בעבירה, מתוך תקווה להצליח למונען.

סעיף 19 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

דרישת מחשבה פלילית (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

19. אדם מבצע עבירה רק אם עשאה במחשבה פלילית, זולת אם –
- (1) נקבע בהגדרת העבירה כי רשלנות היא היסוד הנפשי הדרוש לשם התהוותה; או
- (2) העבירה היא מסוג העבירות של אחריות קפידה.

יישום:

- על פי סעיף 19 לחוק העונשין, הרשעה בעבירה פלילית מצריכה בדרך כלל יסוד נפשי של "מחשבה פלילית". עם זאת, קיימות שתי חריגות עיקריות לכך:
1. עבירות שבהן היסוד הנפשי הדרוש הוא רשלנות (כמו עבירות תנועה מסוימות).
 2. עבירות של אחריות קפידה, שבהן לא נדרש להוכיח מחשבה פלילית או רשלנות (לדוגמה, עבירות של זיהום סביבתי או עבירות מסוימות על תקנות מנהליות).

5. עינת, ישראל ורוני הם בעלים במשותף במקרקעין. במסגרת הסכם שיתוף ביניהם נקבע כי רוני אינה רשאית למכור את חלקה אלא לאחר 7 שנים ממועד החתימה על ההסכם.

איזה מהמשפטים הבאים נכון?

- א. רוני אינה רשאית למכור את חלקה אלא אם תקבל הסכמה של לפחות אחד מהשותפים.
- ב. אין תוקף להוראה המונעת משותף למכור את חלקו, ורוני רשאית למכור את חלקה ללא הגבלה.
- ג. רוני אינה רשאית למכור את חלקה, אך בית המשפט רשאי להתיר את המכירה בתנאי שחלפו לפחות 3 שנים.
- ד. רוני אינה רשאית למכור את חלקה אלא בחלוף 5 שנים

סעיף 34 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969.

זכות השותף לעשות בחלקו

34. (א) כל שותף רשאי להעביר חלקו במקרקעין המשותפים, או לעשות בחלקו עסקה אחרת, בלי הסכמת יתר השותפים.
(ב) תניה בהסכם שיתוף השוללת או מגבילה זכות כאמור בסעיף קטן (א) אין כוחה יפה לתקופה העולה על חמש שנים.

יישום:

בהסכם השיתוף נקבע שרוני אינה רשאית למכור את חלקה אלא לאחר 7 שנים ממועד החתימה על ההסכם. הוראה זו נוגדת את סעיף 34(ב) ולכן אינה תקפה מעבר ל-5 שנים.
בהתאם לכך, לאחר 5 שנים, רוני תהיה רשאית למכור את חלקה ללא הגבלה. כלומר, רוני לא תוכל למכור את חלקה רק במשך 5 שנים ממועד החתימה על ההסכם. לאחר תקופה זו, ההגבלה בטלה. לסיכום: רוני מוגבלת במכירת חלקה רק לתקופה של 5 שנים ממועד החתימה על ההסכם. לאחר תקופה זו, ההגבלה בטלה ורוני רשאית למכור את חלקה ללא הגבלה.

6. דוד רוצה שרכבו יועבר לחברו יוני במתנה לאחר פטירתו.

מהי הדרך המשפטית בה על דוד לנקוט למימוש רצונו זה?

א. צוואה ספציפית ביחס לרכב.

ב. צוואה ספציפית ביחס לרכב או הסכם מתנה ביחס לרכב.

ג. הסכם מתנה ביחס לרכב.

ד. המחאת זכות ביחס לרכב שתיכנס לתוקפה בפטירתו של דוד או צוואה ספציפית ביחס לרכב.

סעיפים 8, 40 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965.

עסקאות בירושה עתידה

8. (א) הסכם בדבר ירושתו של אדם וויתור על ירושתו שנעשו בחייו של אותו אדם – בטלים.

(ב) מתנה שאדם נותן על מנת שתוקנה למקבל רק לאחר מותו של הנותן, אינה בת-תוקף אלא אם נעשתה בצוואה לפי הוראות חוק זה.

נושא הצוואה

40. אדם רשאי לצוות לאחד או לאחדים –

(1) כל עזבונו או חלק יחסי מכל עזבונו ;

(2) נכס מנכסי עזבונו או טובת הנאה מעזבונו (בחוק זה – מנה).

יישום:

סעיף 8(א): הסכם בדבר ירושתו של אדם וויתור על ירושתו שנעשו בחייו של אותו אדם – בטלים.

סעיף 8(ב): מתנה שאדם רוצה להעביר רק לאחר מותו, כמו במקרה של דוד שרוצה להעניק את רכבו ליוני לאחר מותו, אינה בתוקף אלא אם כן נעשתה באמצעות צוואה.

סעיף 40: אדם רשאי לצוות לאחד או לאחדים כל עזבונו או חלק יחסי מכל עזבונו, נכס מנכסי עזבונו או טובת הנאה מעזבונו. מאפשר לאדם לצוות נכס מסוים מתוך עזבונו, כמו רכבו, בצוואה.

לכן, כדי שדוד יוכל להעביר את רכבו ליוני לאחר מותו, עליו לכתוב צוואה ספציפית ביחס לרכב. צוואה זו תבטיח את העברת הרכב ליוני בהתאם לרצונו של דוד.

7. רונן היה נשוי לטליה 40 שנים ואב לרועי. רונן הלך לבית עולמו מבלי שהותיר אחריו צוואה. בבעלות רונן מניה באגודה שיתופית חקלאית.

מי יירש את המניה שהייתה בבעלות רונן?

- א. רועי בלבד, הואיל והוא "בן ממשיך" לרונן.
- ב. טליה בלבד, הואיל והיא אלמנתו שהתגוררה עימו.
- ג. מחצית המניה תירש טליה ומחצית המניה יירש רועי.
- ד. רועי וטליה לא יירשו את המניה.

סעיפים 17, 31 לפקודת האגודות השיתופיות; ע"א 191/86 יוסף אטינגר ו-261- אח' נ' נהריה כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ.

פדיון מניות

17. אסור להעביר לאחר מניותיו של חבר או חלקו בהון אגודה רשומה, אך רשאית האגודה לפדותם בהתאם להוראות תקנותיה ולכל תקנה שיתקיינה עפ"י פקודה זו.

חברים שמתו

31. (1) במות חבר האגודה, רשאית האגודה להעביר את מנייתו או את מידת ההשתתפות שלו, בתוך שנה אחת מיום מותו, לאדם שיוצע בהתאם לתקנותיה של אותה האגודה, אם נתקבל אותו אדם כחבר לאגודה בהתאם לתקנות ולתקנותיה של האגודה; ואם לא הוצע אדם, תעביר לאדם שהועד יראה בו את יורשו או נציגו החוקי של החבר שמת, הכל לפי הענין, סכום השווה לשווייה של מנייתו של אותו החבר שמת או של מידת ההשתתפות, כפי שיוברר בהתאם לתקנות ולתקנות האגודה: בתנאי שאותו איש מוצע, או יורש או נציג חוקי, הכל לפי הענין, רשאי לדרוש שהאגודה תשלם בתוך שנה אחת מיום מות החבר את שווייה של המניה או של מידת ההשתתפות של החבר ההוא, אשר יוברר כאמור לעיל.

(2) בכפוף להוראות הסעיפים 24 ו-26, ובאם לא נתן בית משפט מוסמך צו האוסר על אגודה לעשות זאת, תהא האגודה חייבת לשלם לאותו איש מוצע או יורש או נציג חוקי, הכל לפי הענין, את כל הכספים האחרים המגיעים מן האגודה לחבר שמת.

(3) כל ההעברות והתשלומים שנעשו ע"י אגודה בהתאם להוראות סעיף זה יהא להם תוקף ונפקות לגבי כל דרישה שידרוש אדם אחר מן האגודה.

ע"א 191/86 יוסף אטינגר ואח' נ' נהריה כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ

פסק הדין עוסק במקרים של ירושת מניות באגודות שיתופיות חקלאיות כאשר חבר אגודה נפטר ללא צוואה. בית המשפט קבע שהאגודה שומרת לעצמה את הזכות להעביר את המניה לפי תקנותיה הפנימיות, ולא דווקא ליורשים החוקיים.

יישום: במקרה של רונן, שמניה באגודה שיתופית חקלאית הייתה בבעלותו, ולא הותיר צוואה, לא טליה ולא רועי יירשו את המניה ישירות. לפי סעיפים 17 ו-31 לפקודת האגודות השיתופיות, העברת המניה כפופה לתקנות הפנימיות של האגודה. האגודה רשאית להחליט על העברת המניה או לפדות אותה ולשלם את שווייה ליורשים או לנציג החוקי של רונן בהתאם לתקנותיה.

8. רן רכש מקרקעין מוסדרים בתמורה מלאה ובתום לב מליאת שהתחזתה לבעלת המקרקעין. לנוכח עומס בעבודתה ביצעה רשמת המקרקעין את רישום העסקה, ורן נרשם כבעל המקרקעין. לאחר כמה שנים נחשפו בתוכנית "רמאים" מעשיה של ליאת. רן זיהה את ליאת, נלחץ מאוד, ומכר את המקרקעין בשווי שוק לרמי תם הלב, שבדק את המרשם וראה כי רן רשום כבעלי המקרקעין.

מה הדין?

- א. רן ייהנה מהגנתה של תקנת השוק, אולם רמי לא ייהנה מתקנת השוק לאחר חשיפת מעשיה של ליאת בתוכנית "רמאים".
- ב. רן ורמי ייהנו מהגנתה של תקנת השוק.
- ג. **רמי בלבד ייהנה מהגנתה של תקנת השוק.**
- ד. רן ורמי לא ייהנו מתקנת השוק, והקרקע תשוב לבעליה המקוריים.

סעיף 10 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969; ע"א 3391/22 בנק לאומי לישראל נ' דוד קונפינו

רכישה בתום לב

10. מי שרכש זכות במקרקעין מוסדרים בתמורה ובהסתמך בתום-לב על הרישום, יהא כוחה של זכותו יפה אף אם הרישום לא היה נכון.

ע"א 3391/22 בנק לאומי לישראל נ' דוד קונפינו

דן בית המשפט בזכותו של רוכש במקרקעין מוסדרים אשר רכש את הזכות בתמורה ובתום לב, בהסתמך על רישום מקרקעין שאינו נכון.

יישום:

לפי סעיף 10 לחוק המקרקעין, רן שרכש את המקרקעין בתמורה ובתום לב, בהסתמך על הרישום, יהיה מוגן גם אם הרישום היה מוטעה. עם זאת, כאשר רן מכר את המקרקעין לרמי, רמי רכש את הזכות בתום לב ובתמורה, ולכן הוא נהנה מתקנת השוק. חשיפת מעשיה של ליאת לאחר מכן אינה משפיעה על הגנתו של רמי, מכיוון שרמי רכש את הזכות בתום לב ובהסתמך על הרישום הנכון לפי ידיעתו.

9. בבניין הרשום כבית משותף 12 בעלי דירות; 6 בעלי דירות 3 חדרים בגודל של 75 מ"ר כל אחת, ולצידם 6 בעלי דירות 5 חדרים בגודל של 120 מ"ר כל אחת. לבניין יש תקנון מוסכם אשר הוראותיו אינן כוללות התייחסות לנשיאה בהוצאות הבית המשותף, ומשכך נהוג היה במשך שנים כי תשלום הוצאות האחזקה מתחלק באופן שווה בין כלל בעלי הדירות. לאחרונה התאגדו בבניין 6 בעלי דירות בגודל 75 מ"ר בדרישה מיידית לחישוב הוצאות אחזקת הבית המשותף לפי היחס שבין שטח הרצפה של כל אחד מבעלי הדירות לשטח הרצפה של כלל הדירות בבניין. ועד הבית בבניין סירב וטען כי יש להמתין עם החלטה זו לאסיפת בעלי הדירות שתתקיים בעוד חודשיים.

מה הדין?

- א. על בעלי הדירות בנות 75 מ"ר להמתין לאסיפת בעלי הדירות ולזכות באסיפה ברוב רגיל כדי לשנות את אופן חישוב התשלום.
- ב. בעלי הדירות בנות 75 מ"ר זכאים לשלם על פי היחס שבין שטח רצפת דירתם ובין שטח הרצפה של כלל בעלי הדירות בבניין באופן מידי. כדי לחייבם בתשלום אחיד יש לתקן את התקנון ברוב של שני שלישים מבעלי הדירות ששלושה רבעים מהרכוש המשותף בבניין צמוד להן.
- ג. **בעלי הדירות בנות 75 מ"ר זכאים לשלם על פי היחס שבין שטח רצפת דירתם ובין שטח הרצפה של כלל בעלי הדירות בבניין באופן מידי. כדי לחייבם בתשלום אחיד יש לקבל את הסכמתם ולתקן את התקנון ברוב של בעלי הדירות ששני שלישים של הרכוש המשותף צמודים לדירותיהם.**
- ד. על בעלי הדירות בנות 75 מ"ר להמתין לאסיפת בעלי הדירות ולזכות באסיפה ברוב של שני שלישים מבעלי הדירות כדי לשנות את שיטת התשלום.

סעיפים 58, 62 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

נשיאת הוצאות

58. (א) בעל דירה חייב להשתתף בהוצאות הדרושות להחזקתו התקינה ולניהולו של הרכוש המשותף ולהבטחת השירותים המחוייבים על פי דין או המקובלים על פי הנוהג, לפי יחס שטח רצפת דירתו אל שטח הרצפה של כל הדירות שבבית המשותף, זולת אם נקבע בתקנון שיעור השתתפות אחר; לענין זה, החזקה תקינה – "שמירה על מצבו של הרכוש המשותף כפי שהיה בעת גמר הבניה, לרבות שיפורים שבוצעו בו לאחר מכן בהסכמת בעלי הדירות.

(ב) (בוטל)

תקנון מוסכם

62. (א) בעלי הדירות רשאים לערוך תקנון ולשנות את הוראותיו ברוב של בעלי הדירות ששני שלישים של הרכוש המשותף צמודים לדירותיהם, אולם אין לקבוע או לשנות בתקנון זכויות של בעלי דירות או להטיל עליהם חובות או תשלומים מסוג או בשיעור שלא פורשו בחוק זה אלא בהסכמתם, ואין לקבוע הצמדה של חלק מסויים מהרכוש המשותף לדירה פלונית אלא בהסכמת כל בעלי הדירות.

(1א) הוצמד חלק מסויים מהרכוש המשותף לדירה פלונית, ניתן להעבירו לדירה אחרת בבית ללא הסכמת בעלי הדירות האחרים ובלבד שנתקיימו הוראות סעיף 145.

(ב) לענין סעיף קטן (א) "בעל דירה" – לרבות המחכיר בדירה המוחכרת בחכירה לדורות ומחכיר המשנה

בדירה המוחכרת בחכירת משנה לדורות.

(ג) תקנון וכל שינוי בו ניתנים לרישום, ומשנרשמו, כוחם יפה גם כלפי אדם שנעשה בעל דירה לאחר מכן.

יישום:

סעיף 58 לחוק המקרקעין: קובע כי כל בעל דירה בבית משותף חייב להשתתף בהוצאות לפי יחס שטח רצפת דירתו לשטח רצפת כל הדירות, אלא אם נקבע אחרת בתקנון.

בעלי הדירות בנות 75 מ"ר זכאים לדרוש חישוב הוצאות אחזקת הבית לפי יחס שטח רצפת דירתם לשטח הרצפה של כלל הדירות בבניין, מכיוון שאין הוראה אחרת בתקנון המוסכם.

סעיף 62 לחוק המקרקעין: מתייחס לשינוי תקנון מוסכם, וקובע כי שינוי כזה אפשרי ברוב של בעלי הדירות ששני שלישים מהרכוש המשותף צמודים לדירותיהם, אולם לא ניתן לשנות את שיעור התשלומים ללא הסכמת כל בעלי הדירות המושפעים.

כדי לשנות את אופן חלוקת ההוצאות לאופן אחיד בין כלל בעלי הדירות, יש לקבל את הסכמת בעלי הדירות ולהתקן את התקנון ברוב של בעלי הדירות ששני שלישים מהרכוש המשותף צמודים לדירותיהם.

משמע, בעלי הדירות בנות 75 מ"ר זכאים לשלם לפי היחס מיד, ואם רוצים לשנות זאת, יש לשנות את התקנון ברוב מתאים.

10. איזה מן ההיגדים הבאים נכון לגבי תנאיו של הסייג מפני אחריות פלילית של זוטי דברים?

א. משקלו של התנאי בדבר האינטרס הציבורי רב יותר מזה של שאר התנאים.

ב. משקלם של כל התנאים דומה, ויש צורך בהצטברותם.

ג. משקלם של כל התנאים דומה, ואין צורך בהצטברותם.

ד. אם מתקיים התנאי בדבר האינטרס הציבורי אין צורך בהצטברותם של שאר התנאים.

סעיף 34 לז' לחוק העונשין, התשל"ז-1997; ע"פ 7829/03 מדינת ישראל נ' אריאל הנדסת חשמל רמזורים ובקרה בע"מ.

זוטי דברים (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

34. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה, אם, לאור טיבו של המעשה, נסיבותיו, תוצאותיו והאינטרס הציבורי, המעשה הוא קל ערך.

ע"פ 7829/03 מדינת ישראל נ' אריאל הנדסת חשמל רמזורים ובקרה בע"מ

בית המשפט העליון דן בהגנה של זוטי דברים במסגרת סעיף 34 לז' לחוק העונשין. המקרה עסק בעבירות קלות ערך שנעשו במסגרת פעילות עסקית. בית המשפט קבע כי במקרים בהם ישנה פגיעה באינטרס הציבורי, גם אם המעשה עצמו הוא קל ערך, יש לבחון את המשקל של האינטרס הציבורי ביחס לשאר התנאים. בפסק הדין נקבע כי משקלו של התנאי בדבר האינטרס הציבורי הוא משמעותי יותר משאר התנאים.

יישום:

סעיף 34 לז' לחוק העונשין קובע כי אדם לא יישא באחריות פלילית על מעשה אם, לאור טיבו של המעשה, נסיבותיו, תוצאותיו והאינטרס הציבורי, המעשה הוא קל ערך. בפסק דין ע"פ 7829/03 נקבע כי משקלו של התנאי בדבר האינטרס הציבורי הוא רב יותר משאר התנאים. זאת אומרת, אם המעשה פוגע באינטרס הציבורי, יש לכך משקל רב בהחלטה האם המעשה הוא קל ערך ואין להחיל עליו אחריות פלילית. לפיכך, התשובה הנכונה היא א', כי היא משקפת את העדיפות של האינטרס הציבורי על פני שאר התנאים.

11. מהו היסוד הנפשי הנדרש להרשעת מסייע לעבירה?

- א. נדרשת מן המסייע מודעות כי בהתנהגותו הוא יוצר את התנאים שיקלו או יאפשרו למבצע העיקרי של העבירה להגשימה, מודעות לקיום הנסיבות ומודעות לכל תוצאות העבירה.
- ב. נדרשת מן המסייע מטרה או תכלית ליצור בהתנהגותו את התנאים שיקלו או יאפשרו למבצע העיקרי של העבירה להגשימה, מודעות לקיום הנסיבות ומודעות לפרטי תוכנית העבירה.
- ג. **נדרשת מן המסייע מודעות כי בהתנהגותו הוא יוצר את התנאים שיקלו או יאפשרו למבצע העיקרי של העבירה להגשימה ומודעות לקיום הנסיבות. עוד נדרש כי במסייע תתקיים המטרה או התכלית לסייע לעבריין העיקרי.**
- ד. נדרשת מן המסייע מודעות כי בהתנהגותו הוא יוצר את התנאים שיקלו או יאפשרו למבצע העיקרי של העבירה להגשימה ומודעות לקיום הנסיבות. עוד נדרש כי במסייע תתקיים המטרה או התכלית להביא לתוצאת העבירה.

סעיף 31 לחוק העונשין, התשל"ז-1997; ע"פ 7829/03 מדינת ישראל נ' אריאל הנדסת חשמל רמזורים ובקרה בע"מ.

מסייע (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994 ת"ט תשנ"ה-1995

31. מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע.

ע"פ 7829/03 מדינת ישראל נ' אריאל הנדסת חשמל רמזורים ובקרה בע"מ

דנה בית המשפט העליון בשאלה של היסוד הנפשי הנדרש להרשעת מסייע לעבירה. בית המשפט הבהיר כי על מנת להרשיע אדם כמסייע לעבירה, נדרשת מודעותו לכך שבמעשיו הוא יוצר את התנאים שיאפשרו או יקלו על המבצע העיקרי של העבירה להגשימה, וכן נדרשת מטרה או תכלית לסייע לעבריין העיקרי.

יישום: להרשעת מסייע לעבירה לפי סעיף 31 לחוק העונשין נדרש שהמסייע יהיה מודע לכך שמעשיו יוצרים תנאים שיאפשרו או יקלו על ביצוע העבירה. בנוסף, על המסייע להיות מודע לנסיבות הקיימות וגם נדרש שיהיה לו מטרה או תכלית לסייע לעבריין העיקרי.

דוגמה: אם אדם מספק כלי פריצה למישהו אחר, והוא מודע לכך שזה ישמש לביצוע פריצה ומטרתו היא לסייע לפריצה, אזי הוא עונה על היסודות הנדרשים להרשעת מסייע.

12. נאשם טוען להגנתו כי סבר בטעות כי הדרך היחידה להגן על עצמו מחייבת שימוש בכוח קטלני, שעה שבפועל היו חלופות קשות פחות.

מה הדין?

א. אין תחולה לסייג הטעות כאשר הטעות מתייחסת ליסודות ההגנה.

ב. נדרש כי הטעות תהיה כנה.

ג. נדרש כי הטעות תהיה כנה ובלתי נמנעת.

ד. נדרש כי הטעות תהיה סבירה ובלתי נמנעת.

סעיפים 34, י"ח לחוק העונשין, התשל"ז-1977; ע"פ 6392/07 מדינת ישראל נ' יחזקאל. **הגנה עצמית**

(תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

34. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שנשקפה ממנה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו; ואולם, אין אדם פועל תוך הגנה עצמית מקום שהביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים.

טעות במצב דברים (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

34. (א) העושה מעשה בדמותו מצב דברים שאינו קיים, לא יישא באחריות פלילית אלא במידה שהיה נושא בה אילו היה המצב לאמיתו כפי שדימה אותו.
(ב) סעיף קטן (א) יחול גם על עבירת רשלנות, ובלבד שהטעות היתה סבירה, ועל עבירה של אחריות קפידה בכפוף לאמור בסעיף 22(ב).

ע"פ 6392/07 מדינת ישראל נ' יחזקאל

בית המשפט העליון דן בטענת ההגנה של נאשם שטען להגנה עצמית בטעות. הנאשם סבר בטעות כי הדרך היחידה להגן על עצמו היא שימוש בכוח קטלני, שעה שבפועל היו חלופות פחות קשות. בית המשפט קבע כי כדי שהטעות תהיה מקובלת כהגנה, נדרש שהטעות תהיה כנה, כלומר שהנאשם באמת ובתמים האמין שהכוח הקטלני היה דרוש להגנה עצמית.

יישום: במקרה שבו נאשם טוען להגנה עצמית בטעות, כלומר שהוא סבר בטעות שהדרך היחידה להגן על עצמו היא באמצעות כוח קטלני כאשר בפועל היו חלופות פחות קשות, על פי החוק והפסיקה, נדרש שהטעות תהיה כנה.

לדוגמה: אם הנאשם באמת ובתמים האמין שאין לו ברירה אלא להשתמש בכוח קטלני, הוא עשוי להיות פטור מאחריות פלילית.

13. חברה A וחברה B מחזיקות בבעלות שווה (50% כל אחת) בחברה הטכנולוגית C שמתנהלת כ"מעין שותפות". בין הצדדים (חברה A וחברה B) קיים סכסוך מתמשך אשר פוגע באופן ממשי בתפקוד החברה המשותפת (חברה C), והוביל לאובדן אמון בין הצדדים ולמבוי סתום. בנסיבות אלה הגישה חברה A נגד חברה B לבית המשפט תביעה מכוח עילת הקיפוח שבה עתרה לסעד של הפרדת כוחות בין הצדדים.

מה הדין?

- א. בית המשפט רשאי להורות על מתן סעד של הפרדת כוחות מכוח עילת הקיפוח רק במקרה שיוכח כי חברת B פעלה כלפי חברת A באופן מקפח וכך ישנן אינדיקציות שהקיפוח יימשך גם בעתיד.
- ב. חברה A כלל אינה זכאית להגיש תביעה מכוח עילת הקיפוח ולעתור לסעד של הפרדת כוחות, היות שהיא אינה בעלת מיעוט בחברה.
- ג. בית המשפט רשאי להורות רק על מתן סעד של הפרדת כוחות במקרה שיוכח שהצדדים הגיעו למבוי סתום באופן שמשק את החברה, ואולם לא יהיה רשאי להורות על מתן סעד אחר כלשהו שלא התבקש להסרת הקיפוח.
- ד. **בית המשפט רשאי להורות על מתן סעד של הפרדת כוחות מכוח עילת הקיפוח במקרה שיוכח כי הצדדים הגיעו למבוי סתום באופן שמשק את החברה גם מבלי לקבוע קיומה של פעולה מקפחת.**

סעיף 191 לחוק החברות, התשנ"ט-1999; ע"א 8712/13 אדלר נ' ליבנת

הזכות במקרה של קיפוח

191. (א) התנהל ענין מענייניה של חברה בדרך שיש בה משום קיפוח של בעלי המניות שלה, כולם או חלקם, או שיש חשש מהותי שיתנהל בדרך זו, רשאי בית המשפט, לפי בקשת בעל מניה, לתת הוראות הנראות לו לשם הסרתו של הקיפוח או מניעתו, ובהן הוראות שלפיהן יתנהלו עניני החברה בעתיד, או הוראות לבעלי המניות בחברה, לפיהן ירכשו הם או החברה כפוף להוראות סעיף 301, מניות ממניותיה.

(ב) הורה בית המשפט כאמור בסעיף קטן (א), יובאו בתקנון החברה ובהחלטותיה השינויים המתחייבים מכך, כפי שיקבע בית המשפט, ויראו שינויים אלה כאילו נתקבלו כדין בידי החברה; עותק מן ההחלטה יישלח לרשם החברות, ואם החברה היא חברה ציבורית - לרשות ניירות ערך.

ע"א 8712/13 אדלר נ' ליבנת

בית המשפט העליון דן במצב שבו קיימת מחלוקת מתמשכת בין בעלי מניות בחברה, אשר גורמת לשיתוק החברה ולאובדן אמון בין הצדדים. בית המשפט קבע כי במקרים בהם קיים מבוי סתום בתפקוד החברה המשותפת, רשאי בית המשפט להורות על סעד של הפרדת כוחות, גם אם לא הוכחה פעולה מקפחת מצד אחד הצדדים.

יישום: במקרה שבו חברה A וחברה B מחזיקות בבעלות שווה בחברה C ומתנהל סכסוך שמוביל למבוי סתום הפוגע בתפקוד החברה, בית המשפט רשאי להורות על מתן סעד של הפרדת כוחות. זה נכון גם אם לא הוכח שחברה B פעלה באופן מקפח כלפי חברה A, כל עוד המבוי הסתום גורם לשיתוק החברה. בהתאם לסעיף 191 לחוק החברות, אם התנהלות החברה יוצרת מבוי סתום ומשקת את פעילותה, בית המשפט יכול להתערב ולהורות על הפרדת כוחות כדי להבטיח את המשך תפקודה התקין של החברה.

14. שרון עבדה במשך 15 שנים כלבורנטית במעבדת "לאבס" ופרשה מעבודתה לפני 6.5 שנים. במהלך עבודתה במעבדת לאבס נחשפה שרון לגזים שוים, והחל בשנה החמישית לעבודתה הבחינה באדמומיות מסוימת בעור, סבלה מגרד ומקילופים בעור שבגינם אף נעדרה לסירוגין מהעבודה. אומנם תופעות אלה עוררו אצל שרון תהיות מסוימות, ואולם שרון לא מצאה לנכון לבדוק זאת לעומק, היות שמדובר היה בתופעות "שבאו והלכו" וכאלה שניתן היה לחיות עימן. בסמוך לאחר פרישתה הבחינה שרון בכתמים אדומים ובבליטות משמעותיות בעור. שרון פנתה למומחה רפואי, ולאחר סדרת בדיקות נמסר לה שהיא חולה כבר לכל הפחות 12 שנים בסרטן העור וכי יש קשר בין חשיפתה לגזים במסגרת עבודתה במעבדת לאבס למחלת הסרטן שבה לקתה לפני שנים. בשל גילוי זה, ובחלוף 6 שנים ו-8 חודשים מאז פרשה מעבודתה, מחליטה שרון להגיש נגד מעבדת לאבס תביעה נזיקית שבה היא עותרת לפיצוי כספי משמעותי.

מה הדין?

- א. תביעתה של שרון לא התיישנה היות שטרם חלפו 7 שנים מאז פרשה מעבודתה במעבדת לאבס ועד למועד שבו הוגשה התביעה.
- ב. תביעתה של שרון לא התיישנה, שכן מרוץ ההתיישנות החל רק במועד שבו קיבלה חוות דעת רפואית שקבעה שיש קשר בין מחלת הסרטן לחשיפתה לגזים במהלך עבודתה במעבדת לאבס.
- ג. תביעתה של שרון לא התיישנה היות שרק לאחר פרישתה הופיעו על העור כתמים אדומים ובליטות משמעותיות באופן שדרש בחינה רפואית שהובילה לגילוי מחלת הסרטן, ומשכך רק בנקודת זמן זו החל מרוץ ההתיישנות.
- ד. **תביעתה של שרון התיישנה היות שחלפו יותר מ-7 שנים מאז הופיעו לראשונה סממנים עובדתיים מחשידים על עורה, וכבר אז היה עליה לבדוקם ולהגיש את תביעתה בתוך 7 שנים מאז הופיעו לראשונה.**

סעיפים 5, 8 לחוק ההתיישנות, תשי"ח – 1958; סעיף 89 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]; ע"א 1442/13

אליהו זוארס ואח' נ' התעשייה הצבאית בישראל בע"מ

הזמן להתיישנות

5. התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן – תקופת ההתיישנות) היא

- 1- בשאינו מקרקעין – שבע שנים
- 2- במקרקעין – חמש עשרה שנה; ואם נרשמו בספרי האחוזה לאחר סידור זכות קנין לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) – עשרים וחמש שנה.

התיישנות שלא מדעת

8. נעלמו מן התובע העובדות המהוות את עילת התובענה, מסיבות שלא היו תלויות בו ושאינן בזהירות סבירה לא יכול היה למנוע אותן, תתחיל תקופת ההתיישנות ביום שבו נודעו לתובע עובדות אלה תחילת התיישנות פקודת הנזיקין.

89. לענין תקופת התיישנות בתובענות על עוולות – "היום שנולדה עילת התובענה" הוא אחד מאלה

:

1- מקום שעילת התובענה היא מעשה או מחדל – היום שבו אירע אותו מעשה או מחדל; היה המעשה או המחדל נמשך והולך – היום שבו חדל;

2- מקום שעילת התובענה היא נזק שנגרם על ידי מעשה או מחדל – היום שבו אירע אותו נזק; לא נתגלה הנזק ביום שאירע – היום שבו נתגלה הנזק, אלא שבמקרה אחרון זה תתיישן התובענה אם לא הוגשה תוך עשר שנים מיום אירוע הנזק.

ע"א 1442/13 אליהו זוארס ואח' נ' התעשייה הצבאית לישראל בע"מ

נקודות שעלו מפסק הדין:

- -לעניין זה נקבע כי אין במועד שבו פנה התובע לקבלת המידע הדרוש לו לשם ביסוס תביעתו, כדי להשליך על קביעת המועד שבו תתחיל להימנות תקופת ההתיישנות
- -לפי ההלכה רמת הידיעה הנדרשת בהתאם לסעיף 8 על מנת להפעיל את שעון העצר של ההתיישנות היא הידיעה הנדרשת לגבי העובדות להגשת תביעה, ידיעה בפועל או בכוח ברמה של "קצה חוט" על מנת להתחיל את מרוץ ההתיישנות
- -בענייננו, השאלה היא אם היה באפשרותה של המערערת לדרוש ולקבל גילוי ועיון במסמכים עוד בתחילת ההליך הקודם, שהרי "ההתיישנות אינה מחכה לראיות. מלאכת המרת העובדות לראיות היא נחלתו של התובע, ועליו להשלים מלאכה זו במסגרת הזמן שחוק ההתיישנות מקציב לו
- יישום:** במקרה של שרון, שהבחינה בתופעות עוריות במהלך עבודתה ולאחר מכן גילתה כי היא חולה בסרטן הקשור לחשיפה לגזים בעבודה, יש לבחון את תחילת מרוץ ההתיישנות במקרה זה, תביעתה של שרון התיישנה, מאחר שחלפו יותר מ-7 שנים מאז הופיעו הסממנים הראשונים בעורה, שהיו מספיקים כדי לעורר חשד ולדרוש בירור רפואי. שרון הייתה צריכה לבדוק את התופעות ולהגיש את התביעה בתוך 7 שנים מהופעתן.

15. חברה קבלנית התקשרה בהסכם עם 3 משפחות – לוי, כהן ונמרודי - המתגוררות בבית משותף, ולפיו ישכירו לה את החניות הצמודות לדירותיהן הנחוצות לחברה לצורך הכנסת מנוף, החל ביום 1.6.2023 ועד יום 31.1.2024 תמורת 200 ש"ח ליום. בתקופת ההשכרה נאסר על הדיירים לחנות בחניה בשום שעה משעות היממה כדי לאפשר גישה חופשית למנוף. למרות ההסכם המשיכו משפחות כהן ולוי לחנות בחניה בשעות הלילה גם בתקופת ההסכם מבלי להפריע למנוף. ביום 1.7.2023 שלחה החברה לדיירים הודעה: "החניה שלכם במתחם בזמן ההסכם אינה מקובלת עלינו". ביום 1.2.2024 פנו הדיירים לחברה בדרישת תשלום, והחברה השיבה כי היות שהדיירים חנו בזמן ההסכם היא מוכנה לשלם מחצית מן הסכום הנקוב בהסכם בלבד.

מה הדין?

- א. החברה מחויבת לשלם עבור החניה למשפחת נמרודי מחיר מלא, אך אינה מחויבת לשלם כלל למשפחות כהן ולוי.
- ב. היות שמדובר בבניין משותף ורוב הדיירים הפרו את ההסכם, החברה אינה מחויבת לשלם לאף דייר.
- ג. **החברה מחויבת לשלם מחיר מלא לכל הדיירים.**
- ד. החברה מחויבת לשלם עבור החניה למשפחת נמרודי מחיר מלא ויכולה לשלם מחצית מן הסכום בלבד למשפחות כהן ולוי.

סעיפים 6 עד 8 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א-1971

הגדרה

6. לענין סימן זה, "הפרה יסודית" – "הפרה שניתן להניח לגביה שאדם סביר לא היה מתקשר באותו חוזה אילו ראה מראש את ההפרה ותוצאותיה, או הפרה שהוסכם עליה בחוזה שתיחשב ליסודית; תניה גורפת בחוזה העושה הפרות להפרות יסודיות ללא הבחנה ביניהן, אין לה תוקף אלא אם היתה סבירה בעת כריתת החוזה.

הזכות לביטול

7. (א) הנפגע זכאי לבטל את החוזה אם הפרת החוזה היתה יסודית.
- (ב) היתה הפרת החוזה לא יסודית, זכאי הנפגע לבטל את החוזה לאחר שנתן תחילה למפר ארכה לקיומו והחוזה לא קויים תוך זמן סביר לאחר מתן הארכה, זולת אם בנסיבות הענין היה ביטול החוזה בלתי צודק; לא תישמע טענה שביטול החוזה היה בלתי צודק אלא אם המפר התנגד לביטול תוך זמן סביר לאחר מתן הודעת הביטול.
- (ג) ניתן החוזה להפרדה לחלקים והופר אחד מחלקיו הפרה שיש בה עילה לביטול אותו חלק, אין הנפגע זכאי לבטל אלא את החלק שהופר; היתה בהפרה גם משום הפרה יסודית של כל החוזה, זכאי הנפגע לבטל את החלק שהופר או את החוזה כולו.

דרך הביטול

8. ביטול החוזה יהיה בהודעת הנפגע למפר תוך זמן סביר לאחר שנודע לו על ההפרה; אולם במקרה האמור בסעיף 7(ב) ובכל מקרה אחר שהנפגע נתן למפר תחילה ארכה לקיום החוזה – תוך זמן סביר לאחר שחלפה הארכה.

יישום:

הפרה יסודית: לא מתקיימת במקרה זה כי החניה של משפחות כהן ולוי בשעות הלילה לא הפריעה לפעולת המנוף.

מתן הודעה וארכה: החברה שלחה הודעה ב-1.7.2023 שהחניה אינה מקובלת, אך לא ברור אם ניתנה ארכה לתיקון ההפרה.

מכיוון שההפרה לא הייתה יסודית ולא ניתנה ארכה לתיקון ההפרה, מכיוון שהחניה בלילה לא הפריעה למנוף והחברה לא נתנה ארכה לתיקון ההפרה החברה מחויבת לשלם את הסכום המלא המוסכם לכל הדיירים.

16. ביום 1.1.2023 השכיר יוסף את חנותו לשרית עבור דמי שכירות חודשיים בסך 4,500 ש"ח אשר שולמו ב- 12 שיקים. אי-כיבוד של שיק הוגדר בהסכם השכירות כהפרה יסודית של ההסכם. ביום 1.3.2023 חזר שיק השכירות עבור חודש מרץ, ויוסף שלח הודעה בדואר רשום לשרית ובה הודיע על ביטול ההסכם. כבר באותו היום פגש יוסף במספרה את חברו משכבר הימים יחזקאל, ואמר לו: "תשמע יחזקאל, נמאס כבר מכל השוכרים שאינם משלמים. בוא תראה את החוזה שעשיתי לשרית, אני אעשה לך אותו חוזה, אשכיר לך את החנות ל- 3 שנים ואתן לך אופציה חד-צדדית ל- 3 שנים נוספות ובאותו מחיר". יחזקאל קרא את ההסכם, ולאחר מכן לחץ את ידו של יוסף לאות הסכמה.

מה הדין?

- א. ההסכם מול שרית בוטל כדין, ההתקשרות מול יחזקאל בתוקף.
- ב. ההסכם מול שרית בוטל כדין, אך ההתקשרות מול יחזקאל אינה בתוקף.
- ג. היה על יוסף לשלוח התראה טרם הביטול, ולפיכך ההתקשרות מול יחזקאל אינה בתוקף.
- ד. היה על יוסף לשלוח התראה טרם הביטול, למרות זאת ההסכם מול יחזקאל בתוקף.

סעיפים 6 עד 8 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א-1971; סעיף 79 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

הגדרה

6. לענין סימן זה, הפרה יסודית – הפרה שניתן להניח לגביה שאדם סביר לא היה מתקשר באותו חוזה אילו ראה מראש את ההפרה ותוצאותיה, או הפרה שהוסכם עליה בחוזה שתיחשב ליסודית; תניה גורפת בחוזה העושה הפרות להפרות יסודיות ללא הבחנה ביניהן, אין לה תוקף אלא אם היתה סבירה בעת כריתת החוזה.

הזכות לביטול

7. (א) הנפגע זכאי לבטל את החוזה אם הפרת החוזה הייתה יסודית.

(ב) היתה הפרת החוזה לא יסודית, זכאי הנפגע לבטל את החוזה לאחר שנתן תחילה למפר ארכה לקיומו והחוזה לא קויים תוך זמן סביר לאחר מתן הארכה, זולת אם בנסיבות הענין היה ביטול החוזה בלתי צודק; לא תישמע טענה שביטול החוזה היה בלתי צודק אלא אם המפר התנגד לביטול תוך זמן סביר לאחר מתן הודעת הביטול.

(ג) ניתן החוזה להפרדה לחלקים והופר אחד מחלקיו הפרה שיש בה עילה לביטול אותו חלק, אין הנפגע זכאי לבטל אלא את החלק שהופר; היתה בהפרה גם משום הפרה יסודית של כל החוזה, זכאי הנפגע לבטל את החלק שהופר או את החוזה כולו.

דרך הביטול

8. ביטול החוזה יהיה בהודעת הנפגע למפר תוך זמן סביר לאחר שנודע לו על ההפרה; אולם במקרה האמור בסעיף 7(ב) ובכל מקרה אחר שהנפגע נתן למפר תחילה ארכה לקיום החוזה – תוך זמן סביר לאחר שחלפה הארכה.

דינה של שכירות קצרה

79. (א) על אף האמור בסעיפים 7 ו-8, שכירות לתקופה שאינה עולה על חמש שנים אינה טעונה רישום, והתחייבות לעשות עסקה כזאת אינה טעונה מסמך בכתב.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על שכירות שיש עמה ברירה להאריך את תקופתה לתקופה כוללת העולה על חמש שנים, ולא על שכירות שתקופתה, כולה או מקצתה, חלה כעבור חמש שנים מגמירת חוזה השכירות.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע רישום של שכירות שאינה טעונה רישום, אם ביקשו זאת הצדדים.

יישום:

ביטול ההסכם עם שרית: יוסף ביטל את ההסכם כדין כי אי-כיבוד שיק הוגדר כהפרה יסודית.

התקשרות עם יחזקאל: אינה תקפה כי שכירות הכוללת אופציה להארכה מעל 5 שנים חייבת להיות בכתב. בלחיצת יד בלבד אין תוקף חוקי להסכם כזה.

יוסף היה רשאי לבטל את ההסכם עם שרית בגלל הפרת תנאי יסודי, אך ההתקשרות עם יחזקאל אינה בתוקף בגלל היעדר חוזה כתוב על פי חוק המקרקעי

17. יורם חלה במחלה קשה וחש כי ימיו ספורים, לפיכך זימן אליו את יוסף ובנימין, שני חבריו ממקום עבודתו הקודם, וחתם בפניהם על צוואה שכתב בכתב ידו ובה ציווה: "הריני מצווה את כל רכושי לנכדי אילן מבתי קרן, ואם לא לנכדי אילן, תירש את הכספים נכדתי ספיר מבתי עינת. נכתב ביום 3.4.2018". יוסף ובנימין חתמו גם הם על הצוואה. לאחר כמה שבועות נפטר יורם. עם מותו הגיש אילן את הצוואה לרשם הירושות יחד עם מסמך נוסף החתום בידי אילן, ולפיו "בזאת אני אילן מוותר על כל הרכוש שקיבלתי בצוואת סבי יורם וזאת לטובת אחותי ליאורה לרגל נישואיה – אני מבקש כי ליאורה תזכה בכל הרכוש המגיע לי".

מי יירש את רכושו של יורם?

- א. צוואתו של יורם לא נערכה כהלכה, ולכן הירושה תהיה על פי הדין.
- ב. אילן.
- ג. ספיר.
- ד. ליאורה.

סעיפים 6, 20, 41, 50 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965

הסתלקות היורש מזכותו בעזבון

6. (א) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העזבון רשאי יורש, בהודעה בכתב לרשם לעניני ירושה, או לבית המשפט כאשר הענין הועבר אליו לפי סעיף 67א, להסתלק מחלקו בעזבון, כולו או מקצתו, או ממנה שהוא זכאי לה על פי צוואה, כולה או מקצתה.
- (ב) מי שהסתלק מחלקו בעזבון, רואים אותו במידה שהסתלק כאילו לא היה יורש מלכתחילה; אין הסתלקות לטובת אדם אחר, אלא לטובת בן-זוגו, ילדו או אחיו של המוריש.
- (ג) הסתלקות של קטין ושל מי שהוכרז פסול-דין טעונה אישור בית המשפט.
- (ד) הסתלקות על תנאי – בטלה.
- (ה) בחוק זה, "רשם לעניני ירושה" – כמשמעותו בסעיף 65א.

צוואה בעדים

20. צוואה בעדים תהיה בכתב, תצוין בתאריך ותיחתם ביד המצווה בפני שני עדים לאחר שהצהיר בפניהם שזו צוואתו; העדים יאשרו באותו מעמד בחתימת ידם על פני הצוואה שהמצווה הצהיר וחתם כאמור.

יורש במקום יורש

41. (א) המצווה רשאי לצוות לשניים על מנת שיזכה השני אם לא זכה הראשון; השני יזכה אם מת הראשון לפני המצווה או שנמצא פסול לרשת או שהסתלק מן המגיע לו שלא לטובת בן-זוגו, ילדו או אחיו של המוריש.
- (ב) זכה השני, דינו כדין מי שהמצווה ציווה לו לכתחילה.
- (ג) על דרך זו רשאי המצווה לצוות גם ליותר משניים.

יורש פסול ויורש שהסתלק

50. זוכה על פי צוואה שנמצא פסול לרשת או שהסתלק מן המגיע לו, שלא לטובת בן-זוגו, ילדו או אחיו של המוריש, ולא קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומו, הוראת הצוואה לטובתו מתבטלת, אלא אם כן קבע

בית המשפט אחרת לפי סעיף 49.

יישום:

צוואתו של יורם נערכה כדין בכתב ידו ונחתמה בפני שני עדים. אילן ויתר על חלקו בירושה לטובת ליאורה, אך לפי סעיף 6 לחוק הירושה, הסתלקות לטובת אדם שאינו בן-זוג, ילד או אח של המוריש אינה תקפה. מכיוון שיורם קבע שספיר תירש אם אילן לא יירש, ספיר היא זו שתירש את רכושו של יורם. צוואתו של יורם תקפה, ואילן הסתלק מהירושה באופן שאינו תקף לפי החוק. לכן, ספיר תירש את רכושו של יורם כפי שנקבע בצוואה.

18. בשנת 2018 פנתה דינה לעו"ד כהן כדי שיכין עבורה צוואה לקונית שלפיה לאחר מותה יירש כל אחד משלושת ילדיה - גלית, מרגלית ותומר - חלקים מסוימים מהרכוש שבבעלותה. עו"ד כהן ערך צוואה כאמור לבקשת דינה. דינה נפטרה בשנת 2019 והצוואה קוימה ללא התנגדות או מחלוקת. בשנת 2023 פרץ סכסוך בין שלושת ילדיה של דינה בנוגע לחלוקת העיזבון, ובקשר עם הנ"ל החל הליך משפטי. תומר פנה לעו"ד כהן בבקשה שייצג אותו בהליך נגד יתר היורשים (אחיותיו), והבהיר כי אין בכוונתו להעלות טענה כלשהי בקשר עם יישום הצוואה או נגד יישום אחד מסעיפיה. היות שעו"ד כהן לא נחשף בעת עריכת הצוואה למידע כלשהו שנוגע לסכסוך העכשווי והיות שעו"ד כהן מעולם לא פגש את מי מילדיה של דינה ואין לו כל קשר אליהם, הסכים עו"ד כהן ליטול את הייצוג.

מה הדין?

- א. עו"ד כהן מנוע מלייצג את תומר בהליך המשפטי היות שערך את הצוואה, ומכאן שהוא מחויב לשמור על ניטרליות כלפי כל אחד מהיורשים.
- ב. **עו"ד כהן לא מנוע מלייצג את תומר בהליך משפטי היות שבעת שערך את הצוואה לא נחשף למידע הרלוונטי לסכסוך העכשווי וכי במסגרת הייצוג לא תועלה טענה נגד יישום הצוואה או אחד מסעיפיה.**
- ג. עו"ד כהן מנוע מלייצג את תומר בהליך המשפטי היות ששלב חלוקת העיזבון הוא חלק בלתי נפרד משלב עריכת הצוואה שבו עו"ד כהן טיפל.
- ד. עו"ד כהן לא מנוע מלייצג את תומר בהליך משפטי היות שמעולם לא פגש את מי מהיורשים, ואולם אילו היה פוגש את היורשים כי אז היה מנוע מלייצג מי מהם.

סעיפים 14, 36 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) תשמ"ו-1986

ניגוד אינטרסים

14. (א) לא ייצג עורך דין לקוח, לא יקבל על עצמו לייצגו ולא ימשיך בייצוגו, אם קיים חשש שלא יוכל למלא את חובתו המקצועית כלפיו, בשל עניין אישי שלו, או בשל התחייבות או חובת נאמנות שיש לו כלפי אחר או בשל עומס עבודה או בשל סיבה דומה אחרת.
- (ב) לא ייצג עורך דין צדדים בעלי אינטרסים מנוגדים באותו ענין.
- (ג) בענין שצד בו לקוח קבוע של עורך הדין לא ייצג עורך דין צד אחר, גם אם באותו ענין אין עורך הדין

מייצג את הלקוח הקבוע; לענין הוראה זו", לקוח קבוע – "לקוח שעורך הדין נותן לו שירותים דרך קבע.
(ד) הוראות סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) לא יחולו על עריכת הסכם ועל טיפול בענין שהצדדים הסכימו, בכתב, כי יעשה בידי אותו עורך דין.

(ה) עורך דין ולקוחו רשאים להסכים, בכתב, לתחום את השירות המקצועי אשר יתן עורך הדין ללקוח, כדי למנוע התנגשות עם ייצוג לקוח אחר או עם ענין או עם חובה אחרת של עורך הדין, בתנאי שצמצום השירות הינו סביר בנסיבות הענין ואינו פוגע בחובת הנאמנות של עורך הדין ללקוחותיו.

עורך דין כעד

36. (א) לא ייצג עורך דין אדם בהליכים משפטיים, לרבות ערעור, אם הוא עומד להעיד מטעם אותו אדם באחד משלבי ההליכים האמורים; נקרא עורך הדין להעיד מטעמו של אדם אחרי שהחל לייצגו – יחדל מן הייצוג.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על מסירת עדות כשעורך דין נקרא להעיד בידי בעל דין יריב, או בענין שהוא טכני או ברשות בית המשפט או ברשות הועד המחוזי.

יישום:

ניגוד אינטרסים (סעיף 14): עו"ד לא ייצג לקוח אם קיים חשש לניגוד אינטרסים בשל נאמנות כלפי אחר. במקרה זה, עו"ד כהן הסכים לייצג את תומר כי אינו חשוף למידע הקשור לסכסוך ואין לו קשר אישי עם היורשים. לא קיים חשש לניגוד אינטרסים כי עו"ד כהן לא טיפל בשום מידע הקשור לסכסוך הנוכחי. ייצוג עו"ד כעד (סעיף 36): עו"ד לא ייצג בהליך משפטי אם הוא עומד להעיד מטעם אותו אדם. במקרה זה, עו"ד כהן אינו צפוי להעיד ולכן לא קיימת מניעה זו.

עו"ד כהן יכול לייצג את תומר כי לא נחשף למידע הרלוונטי לסכסוך בזמן עריכת הצוואה ואין לו קשר אישי עם היורשים. אין חשש לניגוד אינטרסים ולא תועלה טענה נגד יישום הצוואה.

19. עו"ד פלוני ייצג את חברת "הבנייה" במסגרת פרויקט שהוקם ובנייתו הסתיימה בשנת 2017. רוכשי הפרויקט החליטו בשנת 2020 להגיש תביעה נגד חברת הבנייה ונגד עו"ד פלוני באופן אישי בשל אי-רישום בית משותף ואי-רישום זכויותיהם כבעלים בהתאמה. כחלק מהגנתו של עו"ד פלוני בהליך המשפטי בכוונתו להציג מסמכים שביצע עבור הלקוח (חברת הבנייה) אשר הוגשו כדין לרשויות או לצדדים שלישיים, כדוגמת דיווחים, הצהרות והסכמים.

מה הדין?

- א. עו"ד פלוני מנוע מלהציג את המסמכים בשל חיסיון עורך דין-לקוח, גם אם הלקוח לא יתנגד לכך.
- ב. עו"ד פלוני לא יהא מנוע מלהציג את המסמכים האמורים בשל חיסיון עורך דין-לקוח רק במקרה שהלקוח לא יתנגד להצגת המסמכים הנ"ל.
- ג. עו"ד פלוני מנוע מלהציג את המסמכים בשל חיסיון עורך דין-לקוח, ואולם אם יבקש להטיל צו איסור פרסום על מסמכים אלה ובית המשפט ייענה לבקשה זו, אזי לא תהיה מניעה להציגם.
- ד. עו"ד פלוני לא יהא מנוע מלהציג את המסמכים היות שמדובר במסמכים ובפעולות פומביים שביצע עבור הלקוח, ואלה הוגשו לרשויות או לצדדים שלישיים.

סעיף 48 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"ו – 1971; סעיף 90 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961

עדות עורך דין

48. (א) דברים ומסמכים שהוחלפו בין עורך דין לבין לקוחו או לבין אדם אחר מטעם הלקוח ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח, אין עורך הדין חייב למסרם כראיה, אלא אם ויתר הלקוח על החסיון; והוא הדין בעובד של עורך דין אשר דברים ומסמכים שנמסרו לעורך הדין הגיעו אליו אגב עבודתו בשירות עורך הדין.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות עורך דין או עובד של עורך הדין.

סוד מקצועי

90. דברים ומסמכים שהוחלפו בין לקוח לבין עורך דין ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח, לא יגלה אותם עורך הדין בכל הליך משפטי, חקירה או חיפוש, מלבד אם ויתר הלקוח על חסינותם.

יישום: עו"ד פלוני רשאי להציג את המסמכים הפומביים שביצע עבור הלקוח (חברת הבנייה) אשר הוגשו לרשויות או לצדדים שלישיים. לפי סעיף 48 לפקודת הראיות וסעיף 90 לחוק לשכת עורכי הדין, חיסיון עורך דין-לקוח חל רק על מסמכים שהוחלפו בין עורך הדין ללקוח בהקשר לשירות המקצועי. אולם, מסמכים שהוגשו לרשויות או לצדדים שלישיים אינם נהנים מחיסיון זה ולכן ניתן להציגם.

20. גב' כהן נפגשה עם עו"ד פלוני כדי לבחון התקשרות לטובת ייצוגה בהליך גירושין שמתנהל בינה לבין בעלה. במסגרת פגישה זו מסרה הגב' כהן לעו"ד פלוני פרטים כלליים על הסכסוך. הגב' כהן החליטה לשכור את שירותיו של עו"ד פלוני, ואולם שבועיים לאחר מכן נסוגה הגב' כהן מהתקשרות זו והחליטה להתקשר עם עורך דין אחר. כ- 3 חודשים לאחר מכן פנה מר כהן לעו"ד פלוני בבקשה שייצגו בהליך הגירושין מול הגב' כהן. עו"ד פלוני נענה לבקשה והחל בייצוגו של מר כהן. לנוכח כך הגישה גב' כהן תלונה נגד עו"ד פלוני לוועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין, וזו החליטה להגיש קובלנה נגד עו"ד פלוני. בקובלנה פורטו עובדות שלפיהן עו"ד פלוני עבר עבירה אתית בשל ניגוד אינטרסים שבו היה מצוי ולא פורטו עובדות בנוגע למסירת פרטים מצד הגב' כהן לעו"ד פלוני על הסכסוך, כך שבהליך שהתנהל לפני בית הדין המשמעתי המחוזי התייחס והתגונן עו"ד פלוני רק ביחס לעובדות שפורטו בקובלנה.

מה הדין?

- א. **ניתן להרשיע את עו"ד פלוני רק בגין העבירה האתית של ייצוג בניגוד אינטרסים.**
- ב. ניתן להרשיע את עו"ד פלוני בגין העבירה האתית של ייצוג בניגוד אינטרסים ובגין העבירה האתית של איסור טיפול נגד לקוח.
- ג. היות שגב' כהן לא יוצגה בסופו של דבר על ידי עו"ד פלוני, אזי לא ניתן להרשיע את עו"ד פלוני בגין העבירה האתית של ייצוג בניגוד אינטרסים, וכן לא ניתן להרשיע את עו"ד פלוני בגין העבירה האתית של איסור טיפול נגד לקוח.
- ד. בית הדין רשאי להרשיע את עו"ד פלוני רק בגין העבירה האתית של איסור טיפול נגד לקוח.

סעיפים 14, 16 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986; סעיף 43 לכללי לשכת עורכי הדין (סדרי הדין בבתי הדין המשמעתיים), התשע"ה-2015; עמל"ע (י-ם) 16170-06-17 ועדת האתיקה במחוז ת"א והמרכז נ' עו"ד עידו מאיר דיבון

ניגוד אינטרסים

14. (א) לא ייצג עורך דין לקוח, לא יקבל על עצמו לייצגו ולא ימשיך בייצוגו, אם קיים חשש שלא יוכל למלא את חובתו המקצועית כלפיו, בשל עניין אישי שלו, או בשל התחייבות או חובת נאמנות שיש לו כלפי אחר או בשל עומס עבודה או בשל סיבה דומה אחרת.

(ב) לא ייצג עורך דין צדדים בעלי אינטרסים מנוגדים באותו ענין.

(ג) בענין שצד בו לקוח קבוע של עורך הדין לא ייצג עורך דין צד אחר, גם אם באותו ענין אין עורך הדין מייצג את הלקוח הקבוע; לענין הוראה זו, "לקוח קבוע" – "לקוח שעורך הדין נותן לו שירותים דרך קבע.

(ד) הוראות סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) לא יחולו על עריכת הסכם ועל טיפול בענין שהצדדים הסכימו, בכתב, כי ייעשה בידי אותו עורך דין.

(ה) עורך דין ולקוחו רשאים להסכים, בכתב, לתחום את השירות המקצועי אשר יתן עורך הדין ללקוח, כדי למנוע התנגשות עם ייצוג לקוח אחר או עם ענין או עם חובה אחרת של עורך הדין, בתנאי שצמצום השירות הינו סביר בנסיבות הענין ואינו פוגע בחובת הנאמנות של עורך הדין ללקוחותיו.

איסור על טיפול נגד לקוח

16. (א) עורך דין לא יטפל נגד לקוח –

(1) בענין או בקשר לענין שטיפל בו למען אותו לקוח;

(2) בענין אליו יש זיקה של ממש למידע שקיבל עורך הדין מאותו לקוח או מטעמו.

(ב) הועד המחוזי, או מי שהוא הסמיכו לכך, רשאי להחליט, לפי פניית עורך דין, כי מתן חוות דעת או קיום התייעצות גרידא, או פעולה במקרה פלוני, לא היה בהם משום טיפול בענין למען לקוח, או כי מידע מסויים אין לו זיקה של ממש לענין, או כי אין במידע שהתקבל כדי למנוע מעורך הדין לטפל בענין, ובלבד שהחלטה כאמור תינתן לפני שעורך הדין יקבל על עצמו את הטיפול בענין האמור.

הרשעה על פי עובדות שלא נטענו בקובלנה

43. בית הדין רשאי להרשיע נקבל בשל כל אחת מן העבירות שהתגלו מן העובדות שהוכחו לפניו אף אם עובדות אלה לא נזכרו בקובלנה, ובלבד שניתנה לנקבל הזדמנות סבירה להתגונן.

עמל"ע (י-ס) 16170-06-17 ועדת האתיקה במחוז ת"א והמרכז נ' עו"ד עידו מאיר דיבון : נקבע כי עו"ד המייצג צדדים מנוגדים באותו עניין עובר עבירה אתית של ניגוד אינטרסים.

יישום:

סעיף 14 (ניגוד אינטרסים): עו"ד לא ייצג צדדים בעלי אינטרסים מנוגדים באותו עניין.
סעיף 16 (איסור טיפול נגד לקוח): עו"ד לא יטפל נגד לקוח בעניינים שיש להם זיקה למידע שקיבל מהלקוח.
עו"ד פלוני ייצג תחילה את גב' כהן וקיבל ממנה פרטים כלליים על הסכסוך. לאחר מכן, הוא הסכים לייצג את מר כהן באותו סכסוך גירושין.
עו"ד פלוני עבר עבירה אתית של ייצוג בניגוד אינטרסים כי ייצג את מר כהן לאחר שקיבל מידע מגב' כהן על הסכסוך ביניהם.

21. רינה, ילידת 30.12.1990, הותקפה מינית על ידי החבר של אמא שלה, אהרון, ביום 31.12.2008, קצת לפני השנה החדשה. ביום 31.1.2009 הלכה רינה לביטוח לאומי, שם קבע הרופא שבדק אותה שיש לה דיכאון כתוצאה מהתקיפה המינית. ביום 2.2.2020 הורשע אהרון בתקיפה המינית הנ"ל.

עד מתי תוכל רינה להגיש תביעה נגד אהרון?

- א. עד ליום 30.12.2015.
- ב. עד ליום 30.12.2021.
- ג. עד ליום 29.12.2025.
- ד. עד ליום 1.2.2021.

החלופה הנכונה היא ג'.

לאחר דיון בהשגות שהוגשו ללשכת עורכי הדין, הוחלט בשאלה 21 לקבל את תשובה ד' כתשובה נכונה נוספת.

סעיף 18א לחוק ההתיישנות

תביעה בשל תקיפה מינית או התעללות

18א. (א) בחישוב תקופת ההתיישנות של תביעה בתובענה שהגיש נפגע בשל מעשה כמפורט להלן, לא יבוא במניין הזמן שבו טרם מלאו לנפגע 28 שנים:
(1) תקיפה מינית שבוצעה בנפגע בהיותו קטין;
(2) התעללות שבוצעה בנפגע בהיותו קטין בידי פוגע שהוא בן משפחתו או אדם שהיה אחראי עליו;
(3) תקיפה מינית שבוצעה בנפגע בהיותו בגיר אך בטרם מלאו לו 21 שנים, תוך ניצול יחסי אמון, תלות, טיפול או מרות או בידי פוגע שהוא בן משפחתו.

(א) הוראות סעיף 41 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] לא יחולו בתובענה כאמור בסעיף קטן (א) שהוגשה

לאחר שמלאו לנפגע 28 שנים והנתבע אינו הפוגע בנפגע, בן משפחתו או אדם שהיה אחראי עליו.

(ב) בסעיף זה – "בן משפחה" –

(1) הורה, בן זוגו של הורה אף אם אינו נשוי לו, סב או סבתא;

(2) מי שמלאו לו 15 שנים והוא אחד מאלה: אח או אחות, אח או אחות חורגים, דוד או דודה, גיס או גיסה;

(3) אומן, בן זוגו של אומן אף אם אינו נשוי לו, אביו או אמו של אומן;

(4) מי שמלאו לו 15 שנים והוא אחד מאלה: בנו או בתו של אומן ובן זוגו של כל אחד מאלה, אחיו או

אחותו של אומן ובן זוגו של כל אחד מאלה;

"אומן" – אב או אם במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו-2016, או במשפחת אומנה

אחרת שאישר משרד הרווחה והשירותים החברתיים;

"אחראי על קטין" –

(1) מי שעליו האחריות לצורכי מחייתו, לבריאותו, לחינוכו או לשלומו של קטין – מכוח דין, החלטה

שיפוטית, חוזה מפורש או מכללא, או מי שעליו האחריות כאמור לקטין מחמת מעשה כשר או אסור שלו;

(2) מי שהקטין מתגורר עמו או נמצא עמו דרך קבע, ומלאו לו 18 שנים, ובלבד שקיימים ביניהם יחסי תלות

או מרות.

יישום:

רינה, ילידת 30.12.1990, הותקפה מינית ביום 31.12.2008 כשהייתה קטינה. לפי סעיף 18 לחוק

ההתיישנות, תקופת ההתיישנות לתביעה על תקיפה מינית בקטין מתחילה רק כשהנפגע מגיע לגיל 28. רינה

הגיעה לגיל 28 ביום 30.12.2018, ומרגע זה יש לה 7 שנים להגיש תביעה. לכן, רינה יכולה להגיש תביעה נגד

אהרון עד 29.12.2025.

22. חברת "האחים יהודה" הגישה תביעה ביום 1.2.2023 נגד חברת "האחים לוי" על נזקים שגרמה לה ביום 2.2.2016 במהלך עבודה שביצעה בהתאם להסכם ביניהן. גם לחברת האחים לוי יש טענות נגד חברת האחים יהודה על כך שלא שילמה לה את כל הסכום שהייתה צריכה לשלם לה ביום 2.2.2016. חברת אחים לוי פונה לאחר שבוע לעורך דין כדי שיעץ לה מה לעשות.

מה הדין?

- א. חברת האחים לוי לא יכולה להגיש תביעה נגד חברת האחים יהודה מאחר שחלף מועד ההתיישנות, אך היא יכולה לטעון טענת קיזוז.
- ב. חברת האחים לוי יכולה להגיש תביעה שכנגד נגד חברת האחים יהודה, אך היא לא יכולה לטעון טענת קיזוז.
- ג. **חברת האחים לוי יכולה לטעון לקיזוז בכתב ההגנה בגין הסכום שחייבת לה חברת האחים יהודה ויכולה להגיש נגדה תביעה שכנגד.**
- ד. חברת האחים לוי לא יכולה להגיש תביעה נגד חברת האחים יהודה, אך היא יכולה להגיש הודעה לצד ג' נגדה.

סעיף 4 לחוק ההתיישנות

תביעה שכנגד וקיזוז

4. בתובענה על תביעה שלא התיישנה או שהתיישנה אך לא נטענה נגדה טענת התיישנות, לא תישמע טענת התיישנות נגד קיזוז באותה תובענה ולא נגד תביעה שכנגד, כשהיא והתביעה שבאותה תובענה נושאן אחד או כשהן נובעות מאותן נסיבות.

יישום:

בתובענה על תביעה שלא התיישנה, לא תישמע טענת התיישנות נגד קיזוז או תביעה שכנגד, כאשר התביעה והתביעה שכנגד נושאן אחד או נובעות מאותן נסיבות.

טענת קיזוז: מאחר שחברת "האחים יהודה" הגישה תביעה על נזקים שנגרמו ב-2.2.2016, חברת "האחים לוי" יכולה לטעון לקיזוז בכתב ההגנה בגין סכום שהחברה השנייה חייבת לה מאותו מועד.

תביעה שכנגד: חברת "האחים לוי" יכולה גם להגיש תביעה שכנגד על הסכום שלא שולם לה ב-2.2.2016, שכן התביעה והתביעה שכנגד נובעות מאותן נסיבות.

לכן, חברת "האחים לוי" יכולה לטעון לקיזוז ולהגיש תביעה שכנגד על הסכום שחברת "האחים יהודה" חייבת לה, למרות שעבר זמן רב מאז האירועים ב-2.2.2016, כל עוד התביעה והתביעה שכנגד נובעות מאותו נושא או נסיבות.

23. מרי ועומר עובדים בבית מלאכה לתיקון כלי חשמל. באחת משיחות החולין שניהלו מרי ועומר עם יוסי, מנהל החברה, הציעו השניים ליוסי לקצץ בתקציב הבטיחות במפעל ולהעלות את שכרם במקום. השניים טענו שהם ישמחו לעבוד ללא כפפות מגן, מכיוון שבכל מקרה כבר יותר מ-20 שנה אף אחד במפעל לא נפצע בעת השימוש במכונות השונות. יוסי הסכים עם השניים והפסיק לחלק כפפות מגן לכל העובדים, אף שחובתו על פי דין לעשות כן. יום למחרת ניגשה מרי לעבוד באחת המכונות ללא כפפות מגן, כפי שסיכמה עם יוסי. במהלך העבודה במכונה ידה נחתכה מהמכונה והיא נזקקה לתפרים בבית החולים. יוסי מיהר להגיע לעורך דינו וזה טען שאין צורך לדאוג, שכן מרי הסתכנה מרצון

האם עורך דינו של יוסי צודק?

- א. עורך הדין צודק. מכיוון שמרי פעלה בחוסר תום לב כשהציעה ליוסי לקצץ בתקציב הבטיחות, כל האחריות על פעולות שקרו בעקבות אותו קיצוץ יוטלו עליה.
- ב. עורך הדין צודק. מרי הציעה מיוזמתה לוותר על כפפות המגן, ידעה שהדבר עשוי להיות מסוכן, וחשפה את עצמה למצב המסוכן מרצונה ומיוזמתה.
- ג. עורך הדין טועה. מרי אומנם הציעה מיוזמתה לוותר על כפפות המגן, אך מכיוון שחלפו יותר מ-20 שנה שבהן אף אחד במפעל לא נפצע בעת שימוש במכונות השונות, לא ניתן לומר שידעה או הייתה צריכה לדעת שמדובר בסכנה, ולכן כל האחריות תוטל על יוסי.
- ד. **עורך הדין טועה. החובה לדאוג לנוהלי הבטיחות של העובדים מוטלת על יוסי מכוח חוק, ולכן לא תתקבל טענת הסתכנות מרצון כלפי מרי.**

סעיף 5 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]

הסתכנות מרצון

5. (א) בתובענה שהוגשה על עוולה תהא הגנה שהתובע ידע והעריך, או יש להניח שידע והעריך, את מצב הדברים שגרמו לנזק וכי חשף עצמו או רכשו למצב זה מרצונו.
- (ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענה שהוגשה על עוולה הנובעת מאי-מילוי חובה שהיתה מוטלת על הנתבע מכוח חיקוק.
- (ג) ילד למטה מגיל שתים עשרה לא ייחשב כמסוגל לדעת או להעריך את מצב הדברים שגרמו לנזק או כמסוגל מרצונו לחשוף עצמו או רכשו למצב זה.

יישום:

לפי סעיף 5(ב) לפקודת הנזיקין [נוסח חדש], טענת הסתכנות מרצון לא תחול על עוולה הנובעת מאי-מילוי חובה המוטלת על הנתבע מכוח חיקוק. במקרה זה, יוסי חייב לדאוג לבטיחות העובדים. מרי לא יכולה להיחשב כמי שהסתכנה מרצון כי החובה לספק ציוד בטיחות מוטלת על יוסי לפי החוק.

24. אוראל שכר את שירותיו של עו"ד בר לטיפול בעניין משפטי עבורו. לאחר כ- 4 חודשים של עבודה שמע אוראל המלצות חמות על עו"ד עמית, חברו הקרוב מתקופת הלימודים באוניברסיטה. אוראל הגיע למשרדו של עו"ד עמית, בירך אותו לשלום, וביקש ממנו שימשיך את ייצוגו באותו התיק, במקומו של עו"ד בר.

מה הדין?

- א. עו"ד עמית לא יכול לסייע לאוראל, שכן הוא עדיין מיוצג אצל עו"ד בר.
- ב. אין מניעה שעו"ד עמית יקבל את עניינו של אוראל לטיפולו, על אף שהוא נמצא בטיפולו של עו"ד בר, אם עו"ד עמית ימסור לעו"ד בר הודעה על כך ויוודא את קבלתה.
- ג. אין מניעה שעו"ד עמית יקבל את עניינו של אוראל לטיפולו, אך רק לאחר שיקבל את הסכמתו של עו"ד בר להעברת התיק לטיפולו.
- ד. אין מניעה שעו"ד עמית יקבל את עניינו של אוראל לטיפולו, ובלבד שיחלוק עם עו"ד בר בשכר הטרחה.

סעיף 27 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986

קבלת עניין שבטיפולו של אחר

27. עורך דין שקיבל עניין לטיפולו וידוע לו כי אותו עניין מטופל על ידי עורך דין אחר, ימסור לעורך הדין האחר, בלא דיחוי, הודעה ולפיה העניין הועבר לטיפולו ויוודא את מסירת ההודעה.

יישום: עו"ד שמקבל עניין שכבר מטופל על ידי עו"ד אחר, חייב למסור לעו"ד הקודם הודעה על כך ולוודא את קבלתה, עו"ד עמית יכול לקבל את העניין של אוראל לטיפולו כל עוד הוא מודיע לעו"ד בר על העברת התיק ומוודא שקיבל את ההודעה.

25. ד"ר מוטי הוא רופא מומחה בתחום האורתופדיה ומשפטן, אשר מעביר הרצאות בזמנו הפנוי באוניברסיטאות יוקרתיות בעולם כולו. עו"ד יפת מנהל עבור לקוחו תיק מורכב מאוד בתחום הנזיקין. כחלק מניהול התיק פנה עו"ד יפת לד"ר מוטי וביקש שיכתוב עבורו חוות דעת משפטית לשימושו בסוגיית דיני הנזיקין בתחום אורתופדיית הגב, ובה יכול גם סקירה השוואתית לכמה מדינות באירופה. ד"ר מוטי הסכים בשמחה לבקשה, נפגש עם עו"ד יפת ועם לקוחו, ושלח כעבור שבוע חוות דעת כתובה כמבוקש. לאחר כמה ימים צירף ד"ר מוטי גם את שכר טרחתו, ובו העניק הנחה בשיעור של 10% בשל התנהלותו המקצועית של עו"ד יפת וחווית העבודה הטובה שהייתה לו עימו.

מה הדין?

- א. ד"ר מוטי לא רשאי לתת חוות דעת משפטית כלל, שכן אינו עורך דין.
- ב. ד"ר מוטי יכול לכתוב את חוות הדעת, אך אינו רשאי לבקש עבורה תשלום.
- ג. ד"ר מוטי יכול רק לתת עדות בעל פה, ולא להעביר חוות דעת בכתב, ועליה הוא רשאי לדרוש שכר טרחה ולהעניק הנחה.
- ד. ד"ר מוטי יוכל לתת חוות דעת, לדרוש עליה תשלום ולהעניק הנחה.

סעיפים 20, 21 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961

ייחוד פעולות המקצוע

20. הפעולות המנויות להלן, לא יעשה אותן דרך עיסוק, או בתמורה אף שלא דרך עיסוק, אלא עורך דין; ואלה הפעולות:

(1) ייצוג אדם אחר וכל טיעון ופעולה אחרת בשמו לפני בתי משפט, בתי דין, בוררים וגופים ואנשים בעלי סמכות שיפוטית, או מעין שיפוטית;

(תיקון מס' 40) תשע"ז-2017

(2) ייצוג אדם אחר וכל פעולה אחרת בשמו לפני –

משרד ההוצאה לפועל;

לשכת רישום הקרקעות;

הפקיד המוסמך לענין חוק בתים משותפים, תשי"ג-1952;

רשם החברות;

רשם השותפויות;

רשם האגודות השיתופיות;

רשם הפטנטים והמדגמים;

הרשם כהגדרתו בחוק העיצובים, התשע"ז-2017;

רשם סימני המסחר;

פקיד השומה ונציג מס ההכנסה לענין פקודת מס הכנסה;

המנהל לענין חוק מס שבח מקרקעין, תשי"ט-1949;

מנהל מס עזבון לענין חוק מס עזבון, תשי"ט-1949.

(3) עריכת מסמכים בעלי אופי משפטי בשביל אדם אחר, לרבות ייצוג אדם אחר במשא ומתן משפטי

לקראת עריכת מסמך כזה ;

(4) ייעוץ וחיווי דעת משפטיים.

שמירת-הוראות

21. הוראות סעיף 20 אינן פוגעות באלה :

(1) סמכויותיהם של היועץ המשפטי לממשלה ונציגיו ;

(2) ייצוג לפני בתי דין דתיים ולפני בתי דין צבאיים ;

(3) ייצוג לפני בית משפט, בית דין, גוף או אדם אחר שהייצוג לפניהם מוסדר בחיקוק, לרבות הוראות סעיף 236 לפקודת מס הכנסה ;

(4) סמכויות של סוכן פטנטים לפי פקודת הפטנטים והמדגמים ולפי פקודת סימני המסחר, 1938 ;

(5) זכותם של רואי חשבון למלא תפקידים שהותרו להם על פי דין ;

(6) ייצוג של ארגון עובדים או מעסיקים או של חבר בהם על ידי נציגו של ארגון כזה, בבוררות לענייני עבודה או בקשר להסכם עבודה ;

(7) חיווי דעת משפטי על ידי אדם שנתבקש לכך על ידי עורך דין או על ידי רשות מרשויות המדינה ;

(תיקון מס' 14) תשמ"ה-1985

(8) ייצוג לפני בוררים כש אחד מבעלי הדין בבוררות הוא תושב חוץ או תאגיד הרשום בחוץ לארץ, על ידי תושב חוץ המוסמך לעריכת דין במדינה שהוא תושב בה.

יישום : ייעוץ וחיווי דעת משפטיים הם פעולות שמותרות רק לעורכי דין. עם זאת, סעיף 21(7) קובע כי

חיווי דעת משפטי על ידי אדם שנתבקש לכך על ידי עורך דין או רשות מדינה מותרת.

מאחר שד"ר מוטי התבקש על ידי עורך דין יפת לכתוב חוות דעת משפטית, הוא רשאי לעשות זאת. כמו כן, הוא רשאי לדרוש תשלום ולהעניק הנחה על שכר טרחה.

ד"ר מוטי רשאי לכתוב חוות דעת משפטית מכיוון שעו"ד יפת ביקש זאת ממנו. החוק מאפשר לאדם שאינו עורך דין לכתוב חוות דעת משפטית כאשר הוא מתבקש לעשות זאת על ידי עורך דין.

מה שלא אסור מותר- אין שום מניעה ושום עבירה אתית שנעשה במקרה המתואר.

26. עמיר הוא פנסיונר שאוהב לבלות בכל בוקר בחוף הים. לשם כך הוא נוסע מדי בוקר ברכבו הפרטי לחוף הים, וחוזר לאחר כמה שעות לביתו. בשל בעיות שמיעה עמיר משתמש באופן קבוע במכשיר שמיעה שמתחבר לאוזניו. ביום שבת התעורר עמיר מאוחר וחשש שלא יספיק להגיע לחוף הים לפני שעת העומס, ולכן יצא ברכבו בזריזות ושם את מכשיר השמיעה על המושב שלידו. עמיר היה מעורב בתאונת דרכים בדרכו לחוף הים. למזלו, לא היו לו פציעות פיזיות משמעותיות, אך לאחר כשבוע התברר שהוא סובל מנזק נפשי בשל התאונה ושמכשיר השמיעה נהרס לחלוטין.

מה הדין?

- א. עמיר ייחשב כנפגע תאונת דרכים, והנזק שנגרם לו הוא נזק גוף הכולל את הפגיעה הנפשית ואת הפגיעה במכשיר השמיעה, שכן הוא משתמש בו באופן קבוע.
- ב. עמיר ייחשב כנפגע תאונת דרכים, והנזק שנגרם לו הוא נזק גוף הכולל את הפגיעה הנפשית, אך לא כולל את הפגיעה במכשיר השמיעה, שלא היה מחובר לגופו בעת התאונה.
- ג. עמיר לא ייחשב כנפגע תאונת דרכים, מכיוון שפגיעה נפשית והרס מכשיר השמיעה אינם מוגדרים בחוק כנזקי גוף.
- ד. הגדרתו של עמיר כנפגע תאונת דרכים תלויה רק בהחלטת בית המשפט, בהתאם לנסיבות המקרה הספציפי.

סעיף 1 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975

הגדרות

1. בחוק זה –

"תאונת דרכים – "מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה; יראו כתאונת דרכים גם מאורע שאירע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב, שנגרמו בשל רכיב של הרכב או בשל חומר אחר שהם חיוניים לכושר נסיעתו, אף אם אירעו על-ידי גורם שמחוץ לרכב, וכן מאורע שנגרם עקב פגיעה ברכב שחנה במקום שאסור לחנות בו או מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המיכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי; ואולם לא יראו כתאונת דרכים מאורע שאירע כתוצאה ממעשה שנעשה במתכוון כדי לגרום נזק לגופו או לרכושו של אותו אדם, והנזק נגרם על ידי המעשה עצמו ולא על ידי השפעתו של המעשה על השימוש ברכב המנועי;

"נזק גוף – "מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי לרבות פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת אירוע תאונת הדרכים;

"שימוש ברכב מנועי – "נסיעה ברכב, כניסה לתוכו או ירידה ממנו, החנייתו, דחיפתו או גרירתו, טיפול-דרך או תיקון-דרך ברכב, שנעשה בידי המשתמש בו או בידי אדם אחר שלא במסגרת עבודתו, לרבות הידרדרות או התהפכות של הרכב או התנתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו תוך כדי נסיעה וכן הינתקות או נפילה כאמור מרכב עומד או חונה, שלא תוך כדי טיפולו של אדם ברכב במסגרת עבודתו ולמעט טעינתו של מטען או פריקתו, כשהרכב עומד;

"נפגע – "אדם שנגרם לו נזק גוף בתאונת דרכים, למעט אם נגרם מפגיעת איבה כמשמעותה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970;

"פקודת הביטוח – "פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוני צד שלישי) [נוסח משולב], תשי"ל-1970 ;

"מבטח – "כמשמעו בפקודת הביטוח, לרבות מי שפטור מחובת ביטוח לפי סעיפים 4 עד 6 לפקודת הביטוח ;

"רכב מנועי "או" רכב – "רכב הנע בכוח מיכני על פני הקרקע ועיקר יעודו לשמש לתחבורה יבשתית, לרבות רכבת, טרקטור, מכונה ניידת הכשירה לנוע בכוח מיכני בכביש ורכב נגרר או נתמך על ידי רכב מנועי, ולמעט כסא גלגלים, עגלת נכים ומדרגות נעות.

"ישראלי – "אדם הרשום במרשם האוכלוסין המתנהל לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, וכן מי שבידו אשרה לישיבת ארעי לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 ;

"האזור", "ההסכם", "שטחי האחריות הפלסטינית", "מבטח מהאזור" ו"מבטח משטחי האחריות האזרחית הפלסטינית – "כהגדרתם בפקודת הביטוח.

"האזורים – "כמשמעותם בחוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995.

(פקע)

יישום: לפי סעיף 1 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, "נזק גוף" כולל פגיעה נפשית ופגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת התאונה. מכיוון שמכשיר השמיעה לא היה מחובר לגופו של עמיר בזמן התאונה, הפגיעה בו אינה נחשבת לנזק גוף.

עמיר נפגע בתאונת דרכים וסובל מנזק נפשי. לפי החוק, נזק גוף כולל פגיעה נפשית, אך לא כולל פגיעה במכשיר שלא היה מחובר לגופו בזמן התאונה. לכן, עמיר ייחשב כנפגע תאונת דרכים, אך הפגיעה במכשיר השמיעה לא תיחשב לנזק גוף.

27. אלי מרצה מאסר של 3 שנים בגין עבירה שעונשה עד 3 שנות מאסר. פסק הדין ניתן ביום 1.1.2008. לאחר ריצוי מאסר של שנה ו-10 חודשים (1.11.2009) נפסק מאסרו של אלי לצורך קבלת טיפולים מצילי חיים, שנועדו להתמודד עם מחלה מסוכנת שהתפרצה בגופו. לאחר שהחלים ממחלתו הקשה ביקשה המדינה לחדש את עונשו של אלי החל ביום 1.6.2018.

מה הדין?

- א. לא ניתן להמשיך בביצוע עונשו של אלי, מכיוון שעונשו הופסק בשל נסיבות רפואיות חמורות.
- ב. לא ניתן להמשיך בביצוע עונשו של אלי, מכיוון שעברו יותר מ-10 שנים מיום מתן פסק הדין.
- ג. **ניתן להמשיך בביצוע עונשו של אלי, מכיוון שלא עברו יותר מ-10 שנים מיום הפסקת מאסרו.**
- ד. ניתן להמשיך בביצוע עונשו של אלי, מכיוון שטרם ריצה שני שלישים מתקופת מאסרו.

סעיף 24 לחוק העונשין, התשל"ז-1977; סעיף 10 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982

סיווג עבירות (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

24. אלה סוגי העבירות לפי חומרתן:

- (1) "פשע" - עבירה שנקבע לה עונש חמור ממאסר לתקופה של שלוש שנים;
- (2) "עוון" - עבירה שנקבע לה עונש מאסר לתקופה העולה על שלושה חודשים ושאינה עולה על שלוש שנים; ואם העונש הוא קנס בלבד - קנס העולה על שיעור הקנס שניתן להטיל בשל עבירה שעונשה הוא קנס שלא נקבע לו סכום;
- (3) "חטא" - עבירה שנקבע לה עונש מאסר לתקופה שאינה עולה על שלושה חודשים, ואם העונש הוא קנס בלבד - קנס שאינו עולה על שיעור הקנס שניתן להטיל בשל עבירה שעונשה הוא קנס שלא נקבע לו סכום.

התיישנות ענשים [8] (תיקון מס' 87) תשע"ט-2019

10. (א) עונש שהוטל לא יתחילו בביצועו, ואם נפסק ביצועו לא ימשיכו בו, אם מיום שפסק הדין נעשה לחלוט, או מיום ההפסקה, הכל לפי המאוחר יותר, עברו –

(1) בפשע – עשרים שנים;

(2) בעוון – עשר שנים;

(3) בחטא – שלוש שנים.

(תיקון מס' 87) תשע"ט-2019

(ב) אין התיישנות של העונש בעבירות שאין בהן התיישנות, כאמור בסעיף 9(ב) ו-(ב1).

(תיקון מס' 87) תשע"ט-2019

- (ג) במניין התקופות האמורות בסעיף קטן (א) (1) ו-(2) לא יובאו בחשבון פרק הזמן שבו לא היה ניתן לאתר את מי שהוטל עליו העונש ופרק הזמן שבו שהה מי שהוטל עליו העונש מחוץ לישראל, בשל התחמקותו מריצוי עונשו.

יישום:

סוג העבירה עבירת עוון (עונש מאסר עד 3 שנים).

יום הפסקת העונש 1.11.2009

יום הבקשה לחדש את העונש 1.6.2018

זמן שעבר מאז הפסקת העונש פחות מ-10 שנים

עונש בעבירת "עוון" מתיישן לאחר 10 שנים מיום הפסקת ביצוע העונש. בעבירות עוון, אם עברו יותר מ-10 שנים מיום הפסקת ביצוע העונש, לא ניתן להמשיך בביצוע העונש. במקרה המתואר עברו פחות מ-10 שנים ועל כן ניתן להמשיך בביצוע העונש.

28. יגאל היגר בגיל 20 לארצות הברית, והוא מתגורר שם מאז דרך קבע. יגאל ייפה את כוחה של אתי, אחותו המתגוררת בישראל, למכור עבורו מקרקעין בבעלותו המצויים בישראל. הקונה הפוטנציאלי הראשון שפנה לאתי התאהב בה ממבט ראשון והבטיח לה שיינשא לה, ולפיכך נעתרה אתי לבקשתו וסיכמה איתו על מכירת המקרקעין במחיר הנמוך ב- 20% ממחיר השוק של המקרקעין.

מה הדין?

- א. אתי רשאית הייתה להסכים לבקשת הקונה, שכן ייפוי הכוח שלה כולל דרישה למכירת חלקת המקרקעין, ולא נקוב סכום מינימלי למכירה שכזו.
- ב. אתי רשאית הייתה להסכים לבקשת הקונה, שכן מדובר בשיקול דעת עצמאי שעליה להפעיל כתושבת ואזרחית ישראלית, שמכירה את תנאי השוק בארץ.
- ג. אתי לא הייתה רשאית להסכים לבקשת הקונה ללא אישורו של יגאל. יגאל אינו זכאי לבטל את המכירה אך יש לו עילת תביעה נגד אתי.
- ד. **אתי לא הייתה רשאית להסכים לבקשת הקונה ללא אישורו של יגאל. יגאל זכאי לבטל את המכירה ויש לו עילת תביעה נגד הקונה ונגד אתי.**

סעיפים 8, 9 לחוק השליחות, התשכ"ה-1965

נאמנות וחובות השלוח

8. קיבל אדם עליו להיות שלוח, חייב הוא לנהוג כלפי השולח בנאמנות ולפעול בהתאם להוראותיו; ובאין כוונה אחרת משתמעת ממהות השליחות או מתנאיה יחולו עליו חובות אלו:
- (1) יגלה לשולח כל ידיעה וימסור לו כל מסמך הנוגעים לנושא השליחות ויתן לו דין וחשבון על פעולותיו;
- (2) לא יהא שלוח של שולחים שונים לנושא שליחות אחד שלא על דעת שולחיו;
- (3) לא יעשה פעולת שליחות עם עצמו;
- (4) לא יקבל מכל אדם טובת הנאה או הבטחה לטובת הנאה בקשר לנושא השליחות שלא בהסכמתו של השולח;

(5) לא ישתמש לרעת השולח בידיעות או במסמכים שבאו לידי עקב השליחות, ובדרך כלל יימנע מכל דבר שיש בו ניגוד בין טובת השולח ובין טובתו שלו או של אדם אחר.

תרופות

9. (א) הפר השלוח אחת החובות המוטלות עליו לפי סעיף 8, זכאי השולח לתרופות הניתנות בשל הפרת חוזה.
- (ב) פעולה שהשלוח עשה כלפי צד שלישי עקב הפרת חובה כאמור וההפרה היתה על דעת הצד השלישי, זכאי השולח, נוסף על התרופות האמורות בסעיף-קטן (א), לבטל את הפעולה וכן לתבוע גם מן הצד השלישי את הפיצויים המגיעים לו מן השלוח.

יישום:

- אתי לא הייתה רשאית להסכים לבקשת הקונה ללא אישורו של יגאל מהסיבות הבאות:
1. חובת הנאמנות: לפי סעיף 8 לחוק השליחות, אתי מחויבת לפעול בנאמנות כלפי יגאל ולפעול בהתאם להוראותיו. במכירת המקרקעין במחיר נמוך ב-20% ממחיר השוק, היא לא פעלה לטובת יגאל אלא לטובתה האישית, בהיותה מושפעת מהבטחת הנישואין.
 2. קבלת טובת הנאה: סעיף 8(4) לחוק השליחות אוסר על שלוח לקבל טובת הנאה בקשר לשליחות ללא הסכמת השולח. אתי קיבלה הבטחה לנישואין, שהיא בבחינת טובת הנאה, ובכך הפרה את החובה הזו.
 3. ניגוד אינטרסים: סעיף 8(5) לחוק השליחות מחייב את השלוח להימנע מכל דבר שיש בו ניגוד בין טובת השולח לטובתו האישית. במכירה במחיר נמוך, אתי פעלה בניגוד לאינטרסים של יגאל, מה שמוביל לניגוד אינטרסים ברור.
 4. הפרת חובות השלוח: סעיף 9 לחוק השליחות קובע כי אם השלוח מפר את חובותיו, השולח זכאי לתרופות בשל הפרת חוזה. במקרה של אתי, היא הפרה את חובותיה כלפי יגאל ולכן הוא זכאי לפיצויים.
 5. ידיעת הצד השלישי: סעיף 9(ב) לחוק השליחות קובע כי אם ההפרה הייתה על דעת הצד השלישי (הקונה), השולח זכאי לבטל את הפעולה ולתבוע גם את השלוח וגם את הצד השלישי לפיצויים. במקרה זה, הקונה ידע על ההנחה המשמעותית בשל הבטחת הנישואין, ולכן יגאל זכאי לפיצויים גם ממנו.
- אתי לא הייתה רשאית להסכים לבקשת הקונה ללא אישורו של יגאל כי היא הפרה את חובת הנאמנות, קיבלה טובת הנאה ונמצאה בניגוד אינטרסים. יגאל זכאי לבטל את המכירה ולתבוע את אתי והקונה לפיצויים.

29. שירה מנהלת תביעה בבית משפט השלום בעכו בגין חבלת ראש שנגרמה לה מתאונת דרכים. נוסף על כך, הגישה שירה לחברת הביטוח דרישה לקבלת תשלום תכוף בשל הוצאות אישפוז בבית חולים במרכז הארץ. לאחר 50 ימים שבהם לא זכתה למענה כלשהו, הגישה שירה בקשה לתשלום תכוף לבית משפט השלום בקריות.

מה הדין?

- א. שירה הייתה צריכה לחכות עוד 10 ימים טרם הגשת הבקשה לבית המשפט. על שירה היה להגיש את בקשתה לבית המשפט שבו מתנהלת התביעה העיקרית. אם בכל זאת ייעתר בית המשפט לבקשתה יהא בכך כדי לקבוע את האחריות גם בתביעה העיקרית.
- ב. שירה הייתה רשאית להגיש את הבקשה לבית המשפט כעבור 50 ימים שבהם לא זכתה למענה כלשהו. שירה הייתה רשאית להגיש את בקשתה לכל בית משפט בעל סמכות מקומית לדון בעניין. אם ייעתר בית המשפט לבקשתה יהא בכך כדי לקבוע את האחריות גם בתביעה העיקרית.
- ג. **שירה הייתה צריכה לחכות עוד 10 ימים טרם הגשת הבקשה לבית המשפט. על שירה היה להגיש את בקשתה לבית המשפט שבו מתנהלת התביעה העיקרית. גם אם בכל זאת ייעתר בית המשפט לבקשתה לא יהא בכך כדי לקבוע את האחריות בתביעה העיקרית.**
- ד. שירה הייתה רשאית להגיש את הבקשה לבית המשפט כעבור 50 ימים שבהם לא זכתה למענה כלשהו. על שירה היה להגיש את בקשתה לבית המשפט שבו מתנהלת התביעה העיקרית. אם ייעתר בית המשפט לבקשתה יהא בכך כדי לקבוע את האחריות גם בתביעה העיקרית.

סעיפים 5 – 5ג לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975

תשלום תכוף

5. (א) בפרק זה –

"תלויים – מי שזכאי לפיצויים לפי סעיף 78 לפקודת הנזיקין ;

"דרישה – כפי שנקבע בתקנות.

(ב) מי שחייב בפיצויים לפי חוק זה ישלם, כחלק מהם, לנפגע או למי מהתלויים בו, תוך 60 ימים מקבלת

דרישתו בכתב –

(1) הוצאות שהוציא הנפגע לצרכי ריפוי, לרבות הוצאות אישפוז בבית חולים ;

(2) תשלומים חדשים שיהיה בהם כדי לספק, עד להחלטה הסופית בענין הפיצויים, את צרכי ריפוי של הנפגע וסיעודו ואת צרכי מחייתו ומחיית בני משפחתו שפרנסתם עליו או את צרכי מחייתם של התלויים בו, לפי הענין ; התשלומים לצרכי מחיה ייקבעו תוך התחשבות בהכנסתו של הנפגע עובר לתאונת הדרכים, ובלבד שאם הכנסתו עלתה על ההכנסה המרבית תילקח בחשבון ההכנסה המרבית בלבד.

(ג) הוצאות סעיף זה יחולו גם על מבטח שביטח חבות לפי חוק זה, לרבות ביטוח כאמור בסעיף 3(א)(2) ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח.

(ד) תשלום לפי פסקאות (1) או (2) של סעיף קטן (ב) ייקרא להלן "תשלום תכוף".

(ה) (1) חובת התשלום לפי סעיף קטן (ב)(1) לא תחול לגבי נפגע שהוא תושב כהגדרתו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, לגבי הוצאות בשל שירותי בריאות הכלולים בתוספת השניה או בצו לפי סעיף 8(ז) לחוק ביטוח

בריאות ממלכתי, ובלבד שהנפגע זכאי להם לפי אותו חוק ;

(2) אין באמור בפסקה (1), כדי לגרוע מחובת התשלום כאמור לגבי נפגע שהוא תושב בתקופת המתנה לפי סעיף 58 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, חייל שחוק ביטוח בריאות ממלכתי אינו חל עליו לפי סעיף 55 לחוק האמור, או מי שזכאי בשל הפגיעה לגמלה לפי פרק ה' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

בקשה לתשלום תכוף לבית המשפט

א5. (א) עברו 60 ימים מיום שהוגשה לחייב דרישה לתשלום לפי סעיף 5 והדורש לא קיבלו, רשאי הוא להגיש לבית המשפט בקשה לתשלום תכוף, אף בנפרד מהתביעה ליתר הפיצויים בשל אותה תאונת דרכים (להלן – התביעה העיקרית).

(ב) על אף האמור בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, תוגש בקשה לתשלום תכוף לבית משפט השלום שיש לו סמכות מקומית לדון בענין, אולם אם הוגשה כבר התביעה העיקרית לבית משפט שלום פלוני או לבית משפט מחוזי, תוגש לאותו בית משפט גם הבקשה לתשלום תכוף.

החלטת בית-המשפט

ב5. (א) סבר בית המשפט כי לכאורה זכאי המבקש לפיצויים לפי חוק זה, רשאי הוא להחליט שישולם לו תשלום תכוף ; בהחלטה כאמור יקבע בית המשפט את המועד האחרון להגשת התביעה העיקרית (להלן – המועד האחרון), אולם אין בקביעה כאמור כדי לפגוע בהוראות סעיף 5 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958. (ב) לא הגיש המבקש את התביעה העיקרית עד המועד האחרון, יופסק התשלום התכוף מאותו מועד ; הגיש המבקש את התביעה העיקרית וביטלה לאחר מכן, יופסק התשלום התכוף מיום ביטול התביעה.

החלטה בבקשה אינה מעשה בית דין

ג5. החלטת בית המשפט בבקשה לתשלום תכוף לא תהווה מעשה בית דין לגבי התביעה העיקרית.

יישום:

1. תקופת ההמתנה : לפי סעיף א5(א), שירה הייתה צריכה לחכות 60 ימים מיום הגשת הדרישה לחברת הביטוח לפני שהגישה את הבקשה לבית המשפט. במקרה זה, שירה המתינה רק 50 ימים.
2. סמכות מקומית : לפי סעיף א5(ב), הבקשה לתשלום תכוף הייתה צריכה להיות מוגשת לבית המשפט שבו מתנהלת התביעה העיקרית, כלומר בית משפט השלום בעכו. שירה הגישה את הבקשה לבית משפט השלום בקריות, מה שלא תואם את הדרישה בחוק.
3. מעשה בית דין : לפי סעיף ג5, גם אם בית המשפט ייעתר לבקשה לתשלום תכוף, ההחלטה לא תהווה מעשה בית דין ולא תקבע את האחריות בתביעה העיקרית.

30. סיון היא יזמית בנייה שהקימה פרויקט בנייה ייחודי ושמו "נוף לים" בקיסריה. בפרויקט מתוכננות להיבנות 10 וילות יוקרה ענקיות שיעמדו סמוכות זו לזו בתוך מתחם מגודר עם שער אשר הכניסה אליו תהיה רק לדיירים או למי שהם יאפשרו לו. במתחם הווילות עתיד להיבנות גם חניון שבו תהיה לכל בעל וילה זכות שימוש ב- 5 מקומות חניה, בריכת שחייה ענקית ומגרש טניס משותפים. כדי להסדיר את מערכת היחסים בין הדיירים מעוניינת סיון שהפרויקט יירשם כבית משותף.

מה הדין?

- א. מדובר בפרויקט שלא ניתן לרושמו בפנקס הבתים המשותפים, מכיוון שכל וילה עומדת בפני עצמה ותהיה בבעלות נפרדת.
- ב. מדובר בפרויקט שלא ניתן לרושמו בפנקס הבתים המשותפים, מכיוון שאין חיבור פיזי בין הווילות המתוכננות.
- ג. **מדובר בפרויקט שניתן לרשמו בפנקס הבתים המשותפים, מכיוון שיש בפרויקט מתקנים משותפים.**
- ד. מדובר בפרויקט שניתן לרושמו בפנקס הבתים המשותפים רק אם כל הדיירים יסכימו לכך.

סעיף 142 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

בית הראוי להירשם בפנקס

142. (א) בית שיש בו שתי דירות או יותר ואפשר לזהות כל אחת מהן כיחידה נפרדת, ניתן לרישום בפנקס.
- (ב) שני בתים או יותר שבכל אחד מהן יש דירה אחת או יותר והבתים הוקמו על חלקה או חלקות שאינן ניתנות לחלוקה באופן שכל בית יעמוד על חלקה נפרדת, ניתנים לרישום בפנקס כבית משותף.
- (ג) שני בתים או יותר שיש להם מיתקנים משותפים, ניתנים לרישום בפנקס כבית משותף.

יישום:

1. זיהוי יחידות נפרדות: סעיף 142(א) לחוק המקרקעין מאפשר רישום בפנקס הבתים המשותפים אם יש בפרויקט שתי דירות או יותר שניתן לזהות כל אחת מהן כיחידה נפרדת. במקרה זה, הווילות הן יחידות נפרדות.
 2. מתקנים משותפים: סעיף 142(ג) לחוק המקרקעין מאפשר רישום בפנקס הבתים המשותפים אם יש בפרויקט מתקנים משותפים. בפרויקט "נוף לים" יש חניון משותף, בריכת שחייה ומגרש טניס משותפים. מתקנים אלו מקיימים את התנאי בסעיף זה.
 3. חלקה או חלקות שאינן ניתנות לחלוקה: סעיף 142(ב) לחוק המקרקעין מתייחס למצב שבו הבתים הוקמו על חלקה או חלקות שאינן ניתנות לחלוקה באופן שכל בית יעמוד על חלקה נפרדת. במקרה זה, הווילות מוקמות בתוך מתחם מגודר ואין חיבור פיזי ביניהן, אך התנאי למתקנים משותפים מכסה את הצורך ברישום כבית משותף.
- בפרויקט "נוף לים" יש מתקנים משותפים, מה שמאפשר את רישומו בפנקס הבתים המשותפים בהתאם לסעיף 142(ג) לחוק המקרקעין. לכן, מדובר בפרויקט שניתן לרשמו בפנקס הבתים המשותפים, מכיוון שיש בפרויקט מתקנים משותפים.

31. מה הדין לעניין אכיפת חוזה בלתי חוקי?

- א. לבית המשפט אין סמכות לאכוף חוזה בלתי חוקי.
- ב. **הכלל הוא השבה, אך רשאי בית המשפט להורות על פטור מהשבה, ובנוגע לקיום החוזה – הכלל הוא שאין להורות על קיום, אך רשאי בית המשפט להורות על קיום.**
- ג. הכלל הוא קיום החוזה, אך רשאי בית המשפט להורות על אי-קיום החוזה, ובנוגע להשבה – הכלל הוא שאין להורות על השבה, אך רשאי בית המשפט להורות על השבה.
- ד. הכלל הוא אי-קיום החוזה, אך רשאי בית המשפט להורות על קיום החוזה, ובנוגע להשבה – הכלל הוא שאין להורות על השבה, אך רשאי בית המשפט להורות על השבה.

סעיף 31 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973; ע"א 6667/10 גלית הלוי בר טנדלר נ' דרור קוזניצקי

תחולת הוראות

31. הוראות סעיפים 19 ו-21 יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על בטלותו של חוזה לפי פרק זה, אולם בבטלות לפי סעיף 30 רשאי בית המשפט, אם ראה שמן הצדק לעשות כן ובתנאים שימצא לנכון, לפטור צד מהחובה לפי סעיף 21, כולה או מקצתה, ובמידה שצד אחד ביצע את חיובו לפי החוזה – לחייב את הצד השני בקיום החיוב שכנגד, כולו או מקצתו.

ע"א 6667/10 גלית הלוי בר טנדלר נ' דרור קוזניצקי

בית המשפט דן בשאלת אכיפת חוזה בלתי חוקי והשבת התמורות שניתנו על פי החוזה. בפסק הדין נקבע כי במקרים מסוימים, אף אם החוזה בלתי חוקי, רשאי בית המשפט להורות על קיום החוזה או פטור מהשבה במידה ויימצא שמן הצדק לעשות כן.

יישום:

1. **השבה:** - כלל ההשבה: לפי סעיף 31, הכלל הוא שבמקרה של חוזה בלתי חוקי, כל צד חייב להחזיר לצד השני את מה שקיבל (השבה). המטרה היא להחזיר את המצב לקדמותו ולהימנע ממצב שבו אחד הצדדים ייהנה מפירות חוזה בלתי חוקי.

- **פטור מהשבה:** בית המשפט רשאי לפטור צד מהשבה, כולה או מקצתה, אם ראה שמן הצדק לעשות כן ובתנאים שימצא לנכון.

2. **קיום החוזה:** - כלל אי-קיום החוזה: הכלל הוא שאין לאכוף קיום חוזה בלתי חוקי. זאת כדי למנוע מתן תוקף לחוזים הנוגדים את החוק או את תקנת הציבור.

- **סמכות בית המשפט להורות על קיום:** עם זאת, סעיף 31 מעניק לבית המשפט שיקול דעת להורות על קיום החוזה, כולו או מקצתו, אם ראה שמן הצדק לעשות כן ובתנאים שיקבע.

חוזה בלתי חוקי בדרך כלל מוביל להשבה של מה שניתן על פיו, אך לבית המשפט יש שיקול דעת לפטור מהשבה במקרים מסוימים. לגבי קיום החוזה, הכלל הוא שאין להורות על קיומו, אך בית המשפט רשאי להורות על כך אם ימצא שמן הצדק לעשות כן.

32. איזה מבין ההיגדים הבאים נכון בנוגע להבדל שבין סעד בטלות החוזה ובין סעד נפסדות החוזה?

- א. בסעד בטלות החוזה - החוזה בטל, ובסעד נפסדות החוזה - הצד שניסח אותו הפסיד.
- ב. בסעד בטלות החוזה - החוזה ניתן לביטול, ובסעד נפסדות החוזה - הצד שניסח אותו לא יכול להביא לביטול.
- ג. בסעד בטלות החוזה - נדרשת הודעת ביטול החוזה, ובסעד נפסדות החוזה - נדרשת הודעה לבית המשפט על הפסד.
- ד. **בסעד בטלות החוזה - החוזה בטל, ובסעד נפסדות החוזה - נדרשת הודעת ביטול החוזה.**

ע"א 8163/05 הדר חברה לביטוח נ' פלוני

בית המשפט העליון דן בהבחנה בין סעד בטלות החוזה לבין סעד נפסדות החוזה, והבהיר את המשמעות המשפטית של כל אחד מהסעדים והדרישות הנלוות אליהם.

יישום:

סעד בטלות החוזה:

1. משמעות: סעד בטלות החוזה משמעו שהחוזה בטל למפרע, כלומר הוא מבוטל כאילו מעולם לא היה קיים.
2. השלכות: כל החיובים וההתחייבויות שנקבעו בחוזה בטלים.
3. הליך: בדרך כלל, כאשר החוזה בטל, אין צורך במתן הודעת ביטול נוספת, שכן ההודעה על הבטלות עצמה מספיקה כדי להפסיק את תוקפו של החוזה.

סעד נפסדות החוזה:

1. משמעות: סעד נפסדות החוזה מתייחס למצב שבו צד לחוזה מעוניין לבטל אותו עקב פגמים שונים (כגון עושק, הטעיה, כפיה וכו').
2. השלכות: החוזה נחשב בתוקף עד שניתנת הודעת ביטול על ידי הצד הנפגע.
3. הליך: כדי להביא לביטול החוזה בסעד נפסדות החוזה, יש להודיע לצד השני על הביטול. החוזה ימשיך להיות בתוקף עד למתן הודעה זו.

התשובה ד' נכונה משום שהיא משקפת את ההבחנה שבין סעד בטלות החוזה לסעד נפסדות החוזה:

- בטלות החוזה: החוזה בטל ואינו דורש הודעת ביטול נוספת.
- נפסדות החוזה: החוזה דורש הודעת ביטול כדי להפסיק את תוקפו.

33. התרשלותו של הנתבע גרמה לנזק ראייתי ופגעה ביכולתו של התובע להוכיח את הקשר הסיבתי שבין התנהגות הנתבע ובין גרימת הנזק.

מה הדין?

- א. אין אפשרות להגיש תביעת רשלנות.
- ב. **נטל ההוכחה לשלול את קיומו של הקשר הסיבתי עשוי לעבור לנתבע.**
- ג. רק במקרים של רשלנות רפואית נטל ההוכחה לשלול את קיומו של הקשר הסיבתי עשוי לעבור לתובע.
- ד. ניתן יהיה להוכיח את התביעה ללא צורך בהוכחת קיומו של קשר סיבתי.

דוקטרינת הנזק הראייתי – ראו למשל ע"א 1457/07 עיריית הרצליה נ' כץ והפסיקה הנזכרת שם

ע"א 1457/07 עיריית הרצליה נ' כץ :

בית המשפט העליון עסק בדוקטרינת הנזק הראייתי, אשר קובעת כי כאשר התרשלות הנתבע גרמה לנזק ראייתי שפגע ביכולתו של התובע להוכיח את הקשר הסיבתי בין התנהגות הנתבע לנזק, נטל ההוכחה עשוי לעבור לנתבע לשלול את קיומו של הקשר הסיבתי.

יישום:

דוקטרינת הנזק הראייתי :

1. מהות הדוקטרינה : דוקטרינת הנזק הראייתי עוסקת במצבים שבהם התרשלותו של הנתבע פוגעת ביכולת התובע להוכיח את התביעה שלו, במיוחד בכל הנוגע להוכחת הקשר הסיבתי בין ההתרשלות לבין הנזק שנגרם. במקרה הנתון, התרשלות הנתבע גרמה לנזק ראייתי שמנע מהתובע להוכיח את הקשר הסיבתי בין ההתנהגות של הנתבע לבין הנזק שנגרם.
2. השלכות הדוקטרינה : כאשר התרשלות הנתבע יוצרת נזק ראייתי לתובע, בית המשפט עשוי להעביר את נטל ההוכחה לנתבע. כלומר, הנתבע יצטרך להוכיח כי לא קיים קשר סיבתי בין ההתרשלות לבין הנזק. הפגיעה ביכולת התובע להוכיח את הקשר הסיבתי מהווה נזק ראייתי.
3. בע"א 1457/07 : בפסק הדין עיריית הרצליה נ' כץ, נקבע כי במקרים שבהם הנזק הראייתי נגרם בשל התרשלות הנתבע, נטל ההוכחה עשוי לעבור לנתבע כדי לשלול את קיומו של הקשר הסיבתי. בית המשפט הבהיר כי נטל זה עובר לנתבע כאשר יש חשש שמערכת היחסים הלא שוויונית בין הצדדים תפגע ביכולת התובע להוכיח את תביעתו.

כאשר התרשלות הנתבע גורמת לנזק ראייתי ומונעת מהתובע להוכיח את הקשר הסיבתי, נטל ההוכחה עשוי לעבור לנתבע.

34. איזה מבין ההיגדים הבאים נכון בנוגע לנטל ההוכחה הנדרש לשם פסיקת פיצויים בגין נזק רכושי?

- א. על התובע להוכיח באופן מדויק את סכום הפיצוי שהוא דורש, ובכלל זאת את כל הנתונים העובדתיים שמהם ניתן להסיק את הפיצוי, בין כשמדובר בנזק ממוני ובין כשמדובר בנזק שאינו ממוני. אם לא עשה כן, לא יפסוק בית המשפט פיצוי בתביעתו.
- ב. התובע אינו חייב להוכיח באופן מדויק את סכום הפיצוי כאשר מדובר בנזק לא ממוני, שלגביו יש קושי להוכיח את סכום הפיצוי באופן מדויק, ובמקרה זה ייפסק הפיצוי על ידי בית המשפט בדרך של אומדן. על התובע להוכיח באופן מדויק את סכום הפיצוי כאשר מדובר בנזק ממוני, ואם לא עשה כן, לא ייפסק לו פיצוי על ידי בית המשפט.
- ג. על התובע להוכיח קיומו של נזק. אם הטענה היא לנזק ממוני על התובע להוכיח את הנתונים העובדתיים שמהם ניתן להסיק את הפיצוי, ובית המשפט יפסוק על דרך האומדן רק אם קיים קושי להעריך את הנזק. אם מדובר בנזק שאינו ממוני ייפסק הפיצוי ככלל על דרך האומדן.
- ד. על התובע להוכיח קיומו של נזק, והוא רשאי לבקש שבית המשפט יפסוק פיצוי בתביעתו על דרך של אומדן, בין שתביעתו היא לנזק ממוני ובין שהיא לנזק שאינו ממוני.

הלכה יסודית בדיני נזקין – ראו למשל ע"א 1081/00 אבנעל חברה להפצה בע"מ נ' מדינת ישראל והפסיקה הרבה הנזכרת שם

ע"א 1081/00 אבנעל חברה להפצה בע"מ נ' מדינת ישראל, בית המשפט העליון דן בנטל ההוכחה הנדרש לשם פסיקת פיצויים בגין נזק רכושי, והבהיר את הכללים והעקרונות המנחים בהוכחת הנזק ובפסיקת הפיצויים (מוזכרות ביישום).

יישום:

נטל ההוכחה:

1. הוכחת קיומו של נזק: על התובע להוכיח תחילה כי נגרם לו נזק. כלומר, התובע חייב להציג ראיות המראות כי נגרם לו נזק כלשהו כתוצאה מהמעשה או המחדל של הנתבע.
2. נזק ממוני: כאשר מדובר בנזק ממוני (נזק כספי), על התובע להוכיח את הנתונים העובדתיים שמהם ניתן להסיק את סכום הפיצוי. לדוגמה, אם התובע טוען לנזק בשל אובדן רווחים, עליו להציג מסמכים פיננסיים ותיעוד נוסף המוכיחים את היקף הנזק. במקרים שבהם קיים קושי להעריך במדויק את הנזק הממוני, בית המשפט עשוי לפסוק פיצויים על דרך האומדן. זאת כאשר יש קושי אובייקטיבי להעריך את הנזק בצורה מדויקת, אך יש מספיק ראיות לכך שנגרם נזק.
3. נזק שאינו ממוני: כאשר מדובר בנזק שאינו ממוני (כגון כאב וסבל), הפיצוי נפסק בדרך כלל על דרך האומדן. בנזקים אלה, קשה או בלתי אפשרי להעריך במדויק את הנזק במונחים כספיים ולכן בית המשפט פוסק את הפיצוי על פי שיקול דעתו ועל דרך האומדן.

35. בתנאי השימוש ברשת חברתית, אשר על כל המעוניין לפתוח בה פרופיל להסכים להם, נקבע כי כל סכסוך בין המשתמשים ברשת ובין החברה מפעילת הרשת (להלן: החברה) בנוגע לתנאי השימוש יוכרע בבית משפט בקליפורניה. יוסי מבקש לתבוע את החברה בתביעה ייצוגית המוערכת במיליוני שקלים בבית המשפט בישראל.

מה הדין?

- א. לאור תניית מקום השיפוט המוסכמת, על יוסי לתבוע את החברה בקליפורניה.
- ב. מעצם היותה חלק מתנאי השימוש ברשת, תניית מקום השיפוט היא תנאי מקפח בחוזה אחיד ולפיכך בטלה. יוסי יוכל לתבוע את החברה בישראל.
- ג. קיימת חזקה כי תניית מקום השיפוט היא תנאי מקפח בחוזה אחיד. אם יוכח כי החובה לתבוע בקליפורניה תכביד על יוסי, יהיה יוסי רשאי לתבוע את החברה בישראל.
- ד. קיימת חזקה כי תניית מקום השיפוט היא תנאי מקפח בחוזה אחיד. על החברה לסתור את חזקת הקיפוח כדי להביא לכך שהתביעה תתברר בקליפורניה.

סעיפים 2, 4 לחוק החוזים האחדים; רעא 5860/16 Inc Faceboo נ' אוהד בן חמו

הגדרות

2. בחוק זה –

"חוזה אחיד – נוסח של חוזה שתנאיו, כולם או מקצתם, נקבעו מראש בידי צד אחד כדי שישמשו תנאים לחוזים רבים בינו לבין אנשים בלתי מסויימים במספרם או בזהותם ;

"תנאי – תניה בחוזה אחיד, לרבות תניה המאוזכרת בו וכן כל תניה אחרת שהיא חלק מההתקשרות, ולמעט תניה שספק ולקוח הסכימו עליה במיוחד לצורך חוזה מסויים ;

"ספק – מי שמציע שהתקשרות עמו תהיה לפי חוזה אחיד, ואחת היא אם הוא הנותן או המקבל של דבר ;

"לקוח – מי שספק מציע לו שהתקשרות ביניהם תהיה לפי חוזה אחיד, ואחת היא אם הוא המקבל או הנותן של דבר ;

"בית הדין – בית הדין לחוזים אחדים המוקם לפי חוק זה.

חזקות

4. חזקה על התנאים הבאים שהם מקפחים :

- (1) תנאי הפוטר את הספק, באופן מלא או חלקי, מאחריות שהיתה מוטלת עליו על פי דין אילולא אותו תנאי, או המסייג באופן בלתי סביר את האחריות שהיתה מוטלת עליו מכוח החוזה אילולא אותו תנאי ;
- (2) תנאי המקנה לספק זכות בלתי סבירה לבטל, להשעות או לדחות את ביצוע החוזה, או לשנות את חיוביו המהותיים לפי החוזה ;
- (3) תנאי המקנה לספק זכות להעביר את אחריותו לצד שלישי ;
- (4) תנאי המקנה לספק זכות לקבוע או לשנות, על דעתו בלבד, ולאחר כריתת החוזה, מחיר או חיובים מהותיים אחרים המוטלים על הלקוח, זולת אם השינוי נובע מגורמים שאינם בשליטת הספק ;
- (5) תנאי המחייב את הלקוח באופן בלתי סביר להיזקק לספק או לאדם אחר, או המגביל בדרך אחרת את חופש הלקוח להתקשר או לא להתקשר עם אדם אחר ;
- (6) תנאי השולל או המגביל זכות או תרופה העומדות ללקוח על פי דין, או המסייג באופן בלתי סביר זכות

- או תרופה העומדות לו מכוח החוזה, או המתנה אותן במתן הודעה בצורה או תוך זמן בלתי סבירים, או בדרישה בלתי סבירה אחרת ;
- (א6) תנאי המקנה לספק באופן בלתי סביר תרופה שאינה עומדת לו על פי דין, לרבות תנאי המתיר לספק לצרף תרופות שאין לצרפן על פי דין או תנאי הקובע פיצויים מוסכמים שאינם סבירים לטובת הספק ;
- (7) תנאי המטיל את נטל ההוכחה על הלקוח, ואלמלא אותו תנאי נטל זה לא היה מוטל עליו ;
- (8) תנאי השולל או המגביל את זכות הלקוח להשמיע טענות מסויימות בערכאות משפטיות, או הקובע כי כל סכסוך בין הספק והלקוח יידון בבוררות ;
- (9) תנאי המתנה על הוראת דין בדבר מקום שיפוט או המקנה לספק זכות בלעדית לבחירת מקום השיפוט או הבוררות שבהם יתברר סכסוך ;
- (10) תנאי הקובע מסירת סכסוך לבוררות כאשר לספק השפעה גדולה יותר מאשר ללקוח על תנאי הבוררות, לרבות קביעת הבורר, מקום הבוררות, תנאים שעל פיהם תתנהל הבוררות, אופן ניהול הבוררות וסדרי הדין בבוררות, והכול אף אם הספק הוכיח כי מסירת הסכסוך לבוררות כשלעצמה כאמור בפסקה (8) אינה מקפחת.
- (11) תנאי הקובע הצמדה של מחיר או תשלום אחר, לפי החוזה, למדד כלשהו, כך שירידה של המדד או עלייה שלו לא תזכה את הלקוח.
- (12) תנאי שלפיו נדרש הלקוח לאשר או להצהיר כי קרא את החוזה, או תנאי שבו הלקוח מצהיר על מעשה שעשה, על מודעותו לעניין מסוים, או על עובדה שמתקיימת בעניינו, או מאשר אותו, והכול למעט מידע שהלקוח מסר לספק בחוזה.
- רע"א 5860/16 Facebook Inc נ' אוהד בן חמו**, בית המשפט העליון בישראל דן בתוקפה של תניית שיפוט בחוזה אחיד, שקובעת כי כל סכסוך בין המשתמשים לבין החברה יידון בבית משפט מסוים (במקרה זה, בקליפורניה). בית המשפט בחן האם תניית השיפוט הזו מהווה תנאי מקפח בחוזה אחיד, והאם יש לסתור את חזקת הקיפוח כדי שתהיה תקפה.
- יישום:**
1. חוזה אחיד : לפי סעיף 2 לחוק, חוזה אחיד הוא חוזה שתנאיו נקבעו מראש בידי צד אחד כדי שישמש תנאים לחוזים רבים בינו לבין אנשים בלתי מסוימים במספרם או בזהותם.
 2. חזקה על תנאים מקפחים : סעיף 4 לחוק קובע מספר חזקות על תנאים מקפחים בחוזים אחידים. אחת מהן היא תניית מקום שיפוט (סעיף 4(9)), כלומר תנאי בחוזה שקובע כי כל סכסוך יידון במקום שיפוט מסוים. חזקה זו מתייחסת לתנאי שמתנה על הוראת דין בדבר מקום שיפוט או מקנה לספק זכות בלעדית לבחירת מקום השיפוט.
- רעא 5860/16 : בית המשפט העליון קבע כי תניית מקום השיפוט הקובעת כי כל הסכסוכים יידונו בקליפורניה מהווה תנאי מקפח בחוזה אחיד, ויש לה חזקה כי היא תנאי מקפח. עם זאת, החוק מאפשר לחברה (הספק) לסתור את חזקת הקיפוח. החברה צריכה להוכיח שהתנאי אינו מקפח, למשל על ידי הוכחת שיש יתרון מהותי לניהול המשפט בקליפורניה או שזוהי תניית שיפוט הוגנת. החזקה היא כי תנאי זה מקפח, אך החברה יכולה לנסות לסתור חזקה זו ולהוכיח כי התנאי אינו מקפח.
- במקרה של יוסי, החזקה היא כי תניית מקום השיפוט המורה להגיש את התביעה בקליפורניה היא תנאי מקפח בחוזה אחיד. על החברה לסתור את חזקת הקיפוח כדי שיוסי יהיה מחויב לתבוע בקליפורניה.

36. איזה מן ההיגדים הבאים נכון לעניין קביעת "שווי המכירה" לשם חישוב מס הרכישה על פי חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963 בעת קניית דירה מקבלן?

- א. שווי המכירה אינו כולל את התשלום שנקבע בחוזה עבור שכר טרחה לעורך דינו של הקבלן.
- ב. שווי המכירה כולל את התשלום שנקבע בחוזה עבור שכר טרחה לעורך דינו של הקבלן רק אם הוא משולם לקבלן ולא ישירות לעורך דינו.
- ג. שווי המכירה כולל את התשלום שנקבע בחוזה עבור שכר טרחה לעורך דינו של הקבלן רק אם הוא משולם לקבלן ולא ישירות לעורך דינו וחלה על הקבלן החובה לרשום את הדירה על שם הקונה.
- ד. **שווי המכירה כולל את התשלום שנקבע בחוזה עבור שכר טרחה לעורך דינו של הקבלן, בין שהתשלום משולם לקבלן ובין ישירות לעורך דינו, וחלה על הקבלן חובה לפי החוזה לרשום את הדירה על שם הרוכש.**

סעיפים 1, 9, 17 לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963; ע"א 4140/15 מנהל מיסוי מקרקע

רחובות נ' יחד הבונים

מס רכישה (תיקון מס' 5) תשל"ה-1974 (תיקון מס' 8) תש"ס-1980 (תיקון מס' 69) תשע"א-2011

9. (א) במכירת זכות במקרקעין יהא הרוכש חייב במס רכישת מקרקעין (להלן – מס רכישה); מס הרכישה יהיה בשיעור משווי המכירה או בסכום קבוע, לפי סוג המכירה או המקרקעין, הכל כפי שיקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת, ובלבד שלגבי מכירת זכות במקרקעין לרוכש הנמנה עם קבוצת רכישה לגבי נכס שאינו דירת מגורים יהא שווי המכירה – שווי המכירה של הנכס הבנוי שאינו דירת מגורים.

שווי המכירה

17. (א) שווי המכירה הוא שווי ביום המכירה של הזכות במקרקעין הנמכרת כשהיא נקיה מכל שעבוד הבא להבטיח חוב, משכנתה או זכות אחרת הבאה להבטיח תשלום.
(ב) שווי המכירה של זכות במקרקעין שהופקעה הוא השווי שנקבע לענין הפיצויים בשל ההפקעה.
(ג) שווי המכירה במכירה של זכות במקרקעין או פעולה באיגוד שסעיף 5 דן בהן, ואיננה הפקעה – הוא התמורה שנתקבלה במכירת הזכות.

פסק הדין בע"א 4140/15 מנהל מיסוי מקרקעין רחובות נ' יחד הבונים עוסק בשאלה האם יש לכלול את התשלום עבור שכר טרחת עורך דין של הקבלן במסגרת "שווי המכירה" לצורך חישוב מס הרכישה על פי חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963.

בפסק הדין נקבע כי כאשר קיימת חובה חוזית על הקבלן לרשום את הדירה על שם הרוכש, התשלום עבור שכר טרחת עורך דינו של הקבלן מהווה חלק מהתמורה עבור הדירה ולכן יש לכלול אותו בשווי המכירה לצורך חישוב מס הרכישה, ללא קשר לשאלה אם התשלום משולם ישירות לעורך הדין או לקבלן. החלטה זו מתיישבת עם האפשרות הרביעית בשאלה של (היגד ד'), הקובעת כי שווי המכירה כולל את התשלום שנקבע בחוזה עבור שכר טרחה לעורך דינו של הקבלן, בין אם התשלום משולם לקבלן ובין אם ישירות לעורך דינו, וזאת בתנאי שהקבלן מחויב לפי החוזה לרשום את הדירה על שם הרוכש. הפסיקה מאשרת את העיקרון לפיו כל תשלום שהוא חלק אינטגרלי מהתמורה לרכישת הדירה חייב להיכלל בשווי המכירה לצורך חישוב מס הרכישה, וכך גם לגבי שכר טרחת עורך הדין של הקבלן במקרים בהם קיימת החובה לרשום את הדירה על שם הרוכש.

יישום

ההיגד הזה נכון משום שהוא לוקח בחשבון את הדרישות החוקיות המלאות לעניין מס הרכישה, שמטרתן לכלול כל תשלום אשר מהווה חלק מהתמורה עבור הנכס, כולל תשלומים לעורך דין של הקבלן כאשר חלה על הקבלן חובה לרשום את הדירה על שם הרוכש.

37. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע, בין היתר, כי אין לפגוע בזכות של אדם שחוק זה מכיר בה במידה העולה על הנדרש.

איזה מבין ההיגדים הבאים מתאר באופן הנכון ביותר כיצד תיבחן השאלה אם החלטה של רשות פגעה בזכות לפי חוק היסוד האמור במידה העולה על הנדרש או לא?

- א. על ידי בחינת השאלה אם ההחלטה הנידונה היא החלטה שרשות סבירה הייתה מקבלת לאחר בחינת כל השיקולים הרלוונטיים.
- ב. על ידי בחינת השאלה אם ההחלטה מאזנת נכון בין זכויות יסוד סותרות של הצדדים המעורבים.
- ג. **על ידי בחינת השאלות אם האמצעי שעליו החליטה הרשות מגשים את התכלית הראויה של החוק שמכווחו ננקט, אם ניתן היה להסתפק באמצעי שפוגע פחות ואם יש יחס ראוי בין הפגיעה בפועל בפרט ובין אינטרס הציבור.**
- ד. על ידי בחינת עוצמת הפגיעה כשלעצמה של ההחלטה בזכותו של הפרט.

סעיף 8 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו; ע"פ 4424/98 סילגדו נ' מדינת ישראל

פגיעה בזכויות

8. אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו.

ע"פ 4424/98 סילגדו נ' מדינת ישראל עוסק במידת הפגיעה בזכויות הפרט כאשר הרשויות מקבלות החלטות המוגבלות על פי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בפסק הדין נקבעו קריטריונים לבחינת מידת הפגיעה בזכויות הפרט בהתאם לסעיף 8 לחוק היסוד.

יישום:

מבחן המידתיות המורכב משלושה תתי-מבחנים עיקריים, אשר נועדו לבחון אם החלטת הרשות פוגעת בזכויות הפרט במידה העולה על הנדרש:

1. מבחן הקשר הרציונלי- האם האמצעי הנבחר על ידי הרשות מגשים את התכלית הראויה של החוק שמכווחו ננקט.
2. מבחן הפחות פוגע - האם ניתן היה להסתפק באמצעי שפוגע פחות בזכויות הפרט כדי להשיג את אותה תכלית.
3. מבחן המידתיות הצרה - האם יש יחס ראוי בין הפגיעה בזכויות הפרט לבין התועלת הציבורית המושגת מאותה פגיעה.

כאשר נשאלת השאלה אם החלטה של רשות פגעה בזכות לפי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו במידה העולה על הנדרש, יש לבחון את ההחלטה על פי מבחן המידתיות, כפי שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון ובסעיף 8 לחוק יסוד זה. מבחן המידתיות מבטיח שהפגיעה בזכויות הפרט תהיה רק כאשר אין חלופה שפוגעת פחות בזכויות הפרט, והפגיעה היא מוצדקת ומידתית ביחס לתועלת הציבורית המושגת.

38. שרון עובד כסמנכ"ל בחברה הציבורית "משפט וצדק" המעניקה שיעורי עזר לסטודנטים למשפטים. עד כה לא היו לחברה נכסים. עתה החליטה החברה לרכוש מבנה קבע לפעילותה. החברה מבקשת לרכוש נכס מסחרי אשר ירשה לאחרונה נגה, אשתו של שרון, בעלות של 10,000,000 ש"ח.

מה הדין?

- א. חברת משפט וצדק יכולה להתקשר עם נגה בעסקה לרכישת הנכס בכפוף לאישור האסיפה הכללית והדירקטוריון, ובלבד שהעסקה היא לטובת החברה.
- ב. חברת משפט וצדק יכולה להתקשר עם נגה בעסקה לרכישת הנכס בכפוף לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון החברה, ובלבד שהעסקה היא לטובת החברה.
- ג. חברת משפט וצדק יכולה להתקשר עם נגה בעסקה לרכישת הנכס בכפוף לאישור הדירקטוריון אלא אם כן נקבעה דרך אישור אחרת בתקנון, ובלבד שהעסקה לטובת החברה.
- ד. חברת משפט וצדק יכולה להתקשר עם נגה בעסקה לרכישת הנכס בכפוף לאישור ועדת הביקורת והאסיפה הכללית של החברה, ובלבד שהעסקה היא לטובת החברה.

סעיפים 270, 272 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

עסקאות הטעונות אישורים מיוחדים (תיקון מס' 22) תשע"ד-2013

270. עסקאות של חברה המפורטות להלן, טעונות אישורים כקבוע בפרק זה, ובלבד שהעסקה היא לטובת החברה:

(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005

(1) עסקה של חברה עם נושא משרה בה וכן עסקה של חברה עם אדם אחר שלנושא משרה בחברה יש בה ענין אישי; ואולם לא יראו

(א) נושא משרה בחברה אם וגם בחברה בת הנמצאת בשליטתה ובבעלותה המלאות, כבעל ענין אישי בעסקה בין החברה האם לבין החברה הבת, בשל עצם היותו נושא משרה בשתייהן או בשל היותו בעל מניה או בעל נייר ערך שניתן לממשו במניות בחברה האם;

(ב) נושא משרה במספר חברות בנות הנמצאות בשליטה ובבעלות מלאה של אותו אדם, כבעל ענין אישי בעסקה בין חברות בנות כאמור, בשל עצם היותו נושא משרה בחברות המתקשרות;

(תיקון מס' 16) תשע"א-2011 (תיקון מס' 20) תשע"ג-2012

(2) התקשרות של חברה עם נושא משרה בה שאינו דירקטור, באשר לתנאי כהונתו והעסקתו;

(תיקון מס' 20) תשע"ג-2012

(3) התקשרות של חברה עם דירקטור בה באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, לענין כהונתו כדירקטור, וכן לענין העסקתו בתפקידים אחרים – אם הוא מועסק כאמור;

(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005 (תיקון מס' 16) תשע"א-2011 (תיקון מס' 17) תשע"א-2011

(4) עסקה חריגה של חברה ציבורית עם בעל השליטה בה או עסקה חריגה של חברה ציבורית עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה ענין אישי, לרבות הצעה פרטית שלבעל השליטה יש בה ענין אישי; וכן התקשרות של חברה ציבורית עם בעל השליטה בה או עם קרובו, במישרין או בעקיפין, לרבות באמצעות חברה שבשליטתו, לענין קבלת שירותים בידי החברה וכן אם הוא גם נושא משרה בה - באשר לתנאי כהונתו

והעסקתו, ואם הוא עובד החברה ואינו נושא משרה בה - באשר להעסקתו בחברה ;

(תיקון מס' 17) תשע"א-2011

(א4) עסקה חריגה של חברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב, עם בעל השליטה בה, או עסקה חריגה של חברה כאמור עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה עניין אישי, וכן התקשרות של חברה כאמור עם בעל השליטה בה או עם קרובו, במישרין או בעקיפין לרבות באמצעות חברה שבשליטתו, לעניין קבלת שירותים בידי החברה, וכן אם הוא גם נושא משרה בה – באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, ואם הוא עובד החברה ואינו נושא משרה בה – באשר להעסקתו בחברה ;

(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005

(5) (א) הצעה פרטית אשר מתקיים בה אחד מאלה :

- (1) הצעה המקנה עשרים אחוזים או יותר מסך זכויות ההצבעה בחברה בפועל לפני ההנפקה שהתמורה, כולה או חלקה, אינה במזומן או בניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה או שאינה בתנאי שוק, ואשר כתוצאה ממנה יגדלו החזקותיו של בעל מניה מהותי בניירות הערך של החברה, או שכתוצאה ממנה יהפוך אדם לבעל מניה מהותי לאחר ההנפקה (בחוק זה – צד מעוניין) ;
- (2) כתוצאה ממנה יהפוך אדם לבעל שליטה בחברה ;
- (ב) לענין פסקה זו יראו את סך כל ההצעות הפרטיות שמתקיים בהן אחד מאלה, כהצעה פרטית אחת :
 - (1) הן נעשו במהלך תקופה בת 12 חודשים רצופים לאותו ניצע או למי מטעמו, לקרובו, לתאגיד בשליטתו או בשליטת קרובו, וכשהניצע הוא תאגיד – גם לבעלי השליטה בניצע, לקרובו של בעל השליטה ולתאגיד בשליטת בעל השליטה או בשליטת קרובו ;
 - (2) הן נעשו במהלך תקופה בת 12 חודשים רצופים ונקבעה בהם תמורה באותו נכס ויראו ניירות ערך שונים של חברה אחת כאותו נכס ;
 - (3) הן מהוות חלק מעסקה אחת או שהן מותנות זו בזו ;
- (ג) לענין תנאי שוק לפי פסקה זו, יראו הצעה כהצעה בתנאי שוק אם הדירקטוריון קבע על יסוד נימוקים מפורטים כי ההצעה היא בתנאי שוק, אלא אם כן הוכח אחרת, ולענין החזקה לפי פסקה זו, יראו ניירות ערך הניתנים להמרה או למימוש מניות, שאותו אדם מחזיק או שיופקו לו לפי ההצעה הפרטית, כאילו הומרו או מומשו.

עסקאות חריגות עם נושא משרה ועסקאות עם נושא משרה שאינו דירקטור באשר לתנאי כהונתו

והעסקתו (תיקון מס' 20) תשע"ג-2012

272. (א) עסקה של חברה, שמתקיים בה האמור בסעיף 270(1) והיא עסקה חריגה, או עסקה של חברה פרטית שאינה חברת איגרות חוב שמתקיים בה האמור בסעיף 270(2), טעונה אישור ועדת הביקורת ולאחר מכן אישור הדירקטוריון.

יישום :

- סעיף 270 לחוק החברות : קובע את הצורך באישור עסקה חריגה של חברה ציבורית עם נושא משרה בה או קרובו.
- סעיף 272 לחוק החברות : מפרט את הדרישות לאישור עסקה חריגה, הכוללות אישור ועדת הביקורת והדירקטוריון.

במקרה המתואר, שרון הוא סמנכ"ל בחברת "משפט וצדק", ואשתו נגה היא היורשת של הנכס המסחרי שהחברה מעוניינת לרכוש. כיוון ששרון הוא נושא משרה בחברה ויש לו עניין אישי בעסקה, העסקה נחשבת ל"עסקה חריגה".

השלב הבא לאישור עסקה חריגה עם עניין אישי :

1. ועדת הביקורת - העסקה חייבת לקבל את אישור ועדת הביקורת של החברה.
2. דירקטוריון החברה - לאחר אישור ועדת הביקורת, העסקה חייבת לקבל גם את אישור הדירקטוריון של החברה.
3. האסיפה הכללית - במקרים מסוימים, על העסקה לקבל גם את אישור האסיפה הכללית, אך במקרה זה, החוק מציין שדי באישור הדירקטוריון ובלבד שהעסקה היא לטובת החברה.

חברת "משפט וצדק" יכולה להתקשר בעסקה לרכישת הנכס מנגה, בכפוף לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה, ובלבד שהעסקה היא לטובת החברה. כך ניתן להבטיח שהעסקה נבדקת ומאושרת על פי הדרישות החוקיות, תוך שמירה על האינטרסים של החברה והימנעות מניגוד עניינים.

39. חברת "הבונים" בע"מ התאגדה ביום 1.5.2019. בעלי המניות בחברה מבקשים לקבוע הוראה בתקנון החברה שלפיה הגדלת הון המניות הרשום והפחתתו יבוצעו בידי דירקטוריון החברה. כמו כן, הם מבקשים לקבוע בתקנון הוראה המגבילה את האפשרות לשנות את ההוראה בעניין הגדלת הון המניות והפחתתו.

מה הדין?

- א. חברת הבונים בע"מ רשאית לעגן הוראה זו בתקנון ולהגביל את האפשרות לשנות הוראה זו בתקנון בהחלטה שהתקבלה ברוב של שני שלישים מבעלי המניות באסיפה הכללית של החברה, אלא אם כן נקבע בתקנון כי דרוש רוב אחר.
- ב. חברת הבונים בע"מ רשאית לעגן הוראה זו בתקנון ולהגביל את האפשרות לשנות הוראה זו בתקנון בהחלטה שהתקבלה ברוב רגיל באסיפה הכללית, אלא אם כן נקבע בתקנון כי דרוש רוב אחר.
- ג. **אין אפשרות לקבוע בתקנון כי הגדלת הון המניות הרשום והפחתתו יבוצעו בידי דירקטוריון החברה, ולפיכך גם אין אפשרות להגביל הוראה זו בתקנון.**
- ד. חברת הבונים בע"מ רשאית לעגן הוראה זו בתקנון ולהגביל את האפשרות לשנות הוראה זו בתקנון, אולם הרוב הנדרש לכך הוא רוב של יותר ממחצית בעלי המניות.

סעיפים 57, 58, 286, 287 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

הסמכויות המוקנות לאסיפה הכללית

57. החלטות החברה בעניינים האלה יתקבלו באסיפה הכללית :
(1) שינויים בתקנון כאמור בסעיף 20 ;

(2) הפעלת סמכויות הדירקטוריון בהתאם להוראות סעיף 52(א);

(3) מינוי רואה החשבון המבקר של החברה, תנאי העסקתו והפסקת העסקתו בהתאם להוראות סעיפים 154 עד 167;

(4) מינוי דירקטורים חיצוניים בהתאם להוראות סעיף 239;

(5) אישור פעולות ועסקאות הטעונות אישור האסיפה הכללית לפי הוראות סעיפים 255 ו-268 עד 275;

(6) הגדלת הון המניות הרשום והפחתתו בהתאם להוראות סעיפים 286 ו-287;

(7) מיזוג כאמור בסעיף 320(א);

(תיקון מס' 32) תשע"ח-2018

(8) פירוק חברה בידי בית המשפט לפי סעיף 1342(1), פירוקה מרצון לפי סעיף 342כד, או פירוקה מרצון בהליך מזורז לפי סעיף 342מב.

איסור התניה

58. (א) חברה אינה רשאית להתנות על הוראות סעיף 57.

(ב) חברה רשאית להוסיף בתקנון נושאים שהחלטות בהם יתקבלו באסיפה הכללית; ואולם, העברת סמכויות בתקנון לאסיפה הכללית, בנושאים שבהם הוקנתה הסמכות בחוק זה לאורגן אחר בלא אפשרות להתנאה על כך בתקנון, תיעשה לפי הוראות סעיף 50.

הגדלת הון מניות רשום

286. האסיפה הכללית רשאית להגדיל את הון המניות הרשום של החברה בסוגי מניות, כפי שתקבע.

ביטול הון מניות רשום

287. האסיפה הכללית רשאית לבטל הון מניות רשום שטרם הוקצה, ובלבד שאין התחייבות של החברה, לרבות התחייבות מותנית, להקצות את המניות.

יישום:

המקרה המתואר עוסק בבעלי מניות בחברת "הבונים" בע"מ, המבקשים לקבוע בתקנון החברה הוראה לפיה הגדלת הון המניות הרשום והפחתתו יבוצעו בידי דירקטוריון החברה, ולהגביל את האפשרות לשנות הוראה זו.

הסעיפים הרלוונטיים בחוק החברות:

1. סעיף 57 לחוק החברות: מפרט את הנושאים שחייבים להתקבל בהחלטה באסיפה הכללית, כולל הגדלת הון המניות הרשום והפחתתו (סעיף 57(6)).
2. סעיף 58 לחוק החברות: קובע כי חברה אינה רשאית להתנות על הוראות סעיף 57.
3. סעיף 286 לחוק החברות: מגדיר כי האסיפה הכללית רשאית להגדיל את הון המניות הרשום של החברה.
4. סעיף 287 לחוק החברות: מגדיר כי האסיפה הכללית רשאית לבטל הון מניות רשום שטרם הוקצה.

החוק קובע כי הסמכות להגדיל או להפחית את הון המניות הרשום של חברה היא בידי האסיפה הכללית בלבד, ואין אפשרות להעביר סמכות זו לדירקטוריון החברה. יתרה מכך, אין אפשרות להתנות על הוראה זו בתקנון החברה.

40. מי מהבאים אינו רשאי לכהן כדירקטור בחברה פרטית?

- א. שותפות.
- ב. עמותה.
- ג. חברה בע"מ.
- ד. יחיד שניתן לגביו צו לפתיחת הליכים.

סעיפים 227, 235 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

הגבלת מינוי (תיקון מס' 3) תשס"ה-2005 (תיקון מס' 32) תשע"ח-2018

227. (א) לא ימונה לדירקטור קטין, פסול דין, יחיד שניתן לגביו צו לפתיחת הליכים כל עוד לא הופטר, וכן תאגיד שהחליט על פירוקו מרצון או שניתן לגביו צו פירוק או צו לפתיחת הליכים.
(ב) מועמד לכהונת דירקטור שמתקיים בו האמור בסעיף קטן (א) יגלה זאת לממנה.

תאגיד כדירקטור (תיקון מס' 16) תשע"א-2011

235. תאגיד כשיר לכהן כדירקטור בחברה פרטית, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.

יישום :

הסעיפים הרלוונטיים בחוק החברות :

1. סעיף 227 לחוק החברות : קובע כי לא ימונה לדירקטור קטין, פסול דין, יחיד שניתן לגביו צו לפתיחת הליכים כל עוד לא הופטר, וכן תאגיד שהחליט על פירוקו מרצון או שניתן לגביו צו פירוק או צו לפתיחת הליכים.
2. סעיף 235 לחוק החברות : קובע כי תאגיד כשיר לכהן כדירקטור בחברה פרטית, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון החברה.

לפי חוק החברות, יחיד שניתן לגביו צו לפתיחת הליכים אינו רשאי לכהן כדירקטור בחברה פרטית, בעוד שתאגידים כמו שותפות, עמותה, או חברה בע"מ רשאים לכהן כדירקטורים בחברה פרטית, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון החברה.

התשובה ד' נכונה כי היא תואמת את ההוראות המפורשות בחוק החברות, התשנ"ט-1999, לפיהן יחיד שניתן לגביו צו לפתיחת הליכים אינו כשיר לכהן כדירקטור בחברה פרטית. בהתאם לכך, שותפות, עמותה וחברה בע"מ רשאים לכהן כדירקטורים אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון החברה.